

**Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології і педагогіки
Кафедра теорії і методики виховання**

**ОРГАНІЗАЦІЯ І МЕТОДИКА
ВИХОВНОЇ РОБОТИ
ПРАКТИКУМ**

Рівне - 2016

ББК 74.200
УДК 37.013
Ц 67

Ц – 67 Ціпан Т. С. Організація і методика виховної роботи.
Практикум: навчально-методичний посібник для студентів педагогічних спеціальностей університетів / Ціпан Т. С.. – Рівне : РДГУ, 2016. – 108 с.

Рецензенти: Сойчук Р.Л., докторант Інституту проблем виховання НАПН України

Навчально-методичний посібник призначено для супроводу практичних та лабораторних занять курсу “Організація і методика виховної роботи”. Зміст посібника розроблено на основі сучасних вимог до викладання курсу за кредитно-модульною системою. Він містить детальний зміст практичних занять, збірник педагогічних задач та ситуацій, рекомендації до організації самостійної та індивідуальної роботи студентів, критерії оцінювання досягнень студентів за змістом курсу, перелік літератури, словник ключових понять.

Призначено для викладачів та студентів педагогічних закладів, вчителів-практиків.

Друкується за рішенням Вченої ради Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 16 від “25” грудня 2015 р.).

© Ціпан Т. С., 2016
© РДГУ, 2016

ВСТУП

Мета навчальної дисципліни - формувати систему теоретичних знань та практичних умінь і способів діяльності, готовності до виконання виховної функції вчителя, вихователя, класного керівника, куратора; розвивати професійну компетентність.

Завдання дисципліни: засвоєння студентами основ організації і методики виховної роботи; узагальнення на міждисциплінарному рівні сутності зв'язків і педагогічних категорій; засвоєння студентами змісту, організаційних форм і методів виховання учнів загальноосвітньої школи, особливостей виховання в позашкільних закладах освіти; формування педагогічного мислення студентів; усвідомлене розуміння студентами сутності зв'язку між теорією та практикою виховання; формування у студентів навичок планування виховної роботи з учнями з метою реалізації пізнавальних, розвивальних і виховних аспектів педагогічного процесу, забезпечення особистісно зорієнтованого і диференційованого підходів до вихованців; формування у студентів досвіду роботи з підручниками, навчальними посібниками, науковою літературою, періодичними виданнями, іншими джерелами інформації.

По завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати:** ключові категорії організації і методики виховної роботи, їх сутність; особливості процесу виховання, його рушійні сили, структуру; сутність національного виховання, його мету, завдання та ідеал; закони, закономірності, принципи виховання; сучасні педагогічні концепції; зміст виховання в сучасній школі, основні напрями виховання, їх характеристику; суттєві ознаки особистості як педагогічного феномену, основні фактори впливу на її формування та розвиток; специфіку виховного процесу як педагогічного явища, його закономірності, особливості організації у різних типах загальноосвітніх навчально-виховних та позашкільних закладів; методи, прийоми, засоби, форми виховання, їх характеристику; сутність, ознаки, функції та види колективу, систему перспективних ліній у розвитку колективу; права та обов'язки класного керівника (класовода, ку-

ратора), завдання, функції, форми роботи класного керівника; проектування виховної системи класу, школи.

Уміти: працювати з конспектами лекцій, вести записи в робочих зошитах за матеріалами наукових джерел, складати опорні конспекти, схеми, таблиці, анотації, узагальнюючи та конкретизуючи матеріал; аналізувати педагогічні явища та процеси, пояснювати їх сутність, аргументуючи власну точку зору з позиції науки; презентувати законодавчі та нормативні документи про організацію виховної роботи в школі (“Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності”, “Концепція виховання дітей та молоді у національній системі освіти”, “Концепція національного виховання” та інші); складати, розробляти, презентувати міні-проекти, конспекти різних форм виховної роботи; аналізувати педагогічні ситуації з погляду наукових підходів щодо впливу середовища на розвиток і формування особистості вихованця, закономірностей формування колективу, ефективності взаємодії школи і сім’ї у вихованні школярів, роботи з “важкими” дітьми тощо; моделювати та аналізувати фрагменти виховних заходів; проектувати тематику виховних справ у школі; проводити моніторинг для визначення рівня вихованості як особистості, так і класного колективу; складати професіограму класного керівника, програму самовдосконалення майбутнього вчителя;

навчитися: визначати рівні вихованості учнів та розвитку учнівського колективу з використанням комплексу психолого-педагогічних методів; аргументовано висувати конкретні виховні завдання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів і дитячого колективу; планувати систему позакласної виховної роботи; доцільно обирати та використовувати різноманітні форми, методи, засоби організації та згуртування учнівського колективу; володіти уміннями залучати учнів до творчої колективної діяльності.

РОЗДІЛ І. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<p>Сутність і специфіка процесу виховання, його структурні елементи та рушійні сили</p>	<p>Виховання як суспільне явище, його багатофакторність. Мета і завдання виховання. Законодавчі документи, що визначають сутність виховання в Україні. Виховний процес, його особливості, основні риси, етапи та складові компоненти, рушійні сили. Самовиховання: сутність, умови, прийоми, педагогічне керівництво самовихованням. Критерії і рівні вихованості. Шляхи удосконалення процесу виховання.</p>
<p>Зміст та пріоритетні напрями виховання в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі</p>	<p>Поняття „змісту”. Зміст загальних завдань виховання. Формування особистісних рис громадянина України: національна свідомість та самосвідомість, розвинена духовність, моральна, художньо-естетична, правова, трудова, фізична, екологічна культура. Пріоритетні напрями виховання в сучасній школі: національно-патріотичне виховання, розвиток моральних почуттів і рис поведінки; виховання моралі, громадянської і соціальної відповідальності; розвиток національної і правової свідомості та самосвідомості; формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря; Народно-педагогічні засоби українського виховання та їх використання в сучасній школі.</p>

<p>Форми, методи та засоби виховання</p>	<p>Поняття “методи” виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання. Сподвижники вітчизняної педагогіки про використання методів у вихованні. Методи інформації: візуально-слухові, словесні, пошуків. Методи сугестії: прикладу, авторитету; методи організації практичної діяльності і стимулювання поведінки: вправ, режиму праці і відпочинку, громадських доручень, громадська думка, заохочення, покарання. Методи формування суспільної свідомості. Методи формування громадської думки; методи стимулювання. Методи самовиховання. Методи товариської виховної турботи (спонукання, переконання, привчання). Нетрадиційні методи виховання: народно-педагогічні методи виховання словом рідної мови, стимулювання, заохочення і спонукання дітей, народної сугестології. Поняття “форма” виховання, їх класифікація. Поняття “засоби” виховання. Взаємозв’язок форм, методів і засобів виховного процесу.</p>
<p>Технології виховання в сучасних загальноосвітніх закладах</p>	<p>Поняття технологія виховання. Сутнісні характеристика гуманно-особистісних технологій (Ш. Амонашвілі, І.Бех, І.Якиманська). Технологія комплексного підходу у вихованні. Її сутнісні характеристики. Технологія побудови особистісно орієнтованої ситуації. Її структура. Положення, на яких ґрунтується технологія організації виховної справи. Сутнісні характеристики проектно-технологічного підходу у вихованні.</p>

<p>Сутність, зміст і планування виховної роботи з класним колективом</p>	<p>Завдання, функції, напрями роботи класного керівника загальноосвітнього закладу. Поняття “виховна робота”. Функції виховної роботи. Сутність змісту виховної роботи. Загальнопедагогічні принципи та вимоги до плану. Види планування, варіативність змісту, форм і методів. Структура плану, його варіативність. Специфіка планування виховної роботи з учнями різних вікових груп.</p>
<p>Методика використання народних традицій у виховній роботі. Технологія проведення виховних заходів народознавчого характеру</p>	<p>Оновлення змісту виховного процесу на основі впровадження нових підходів, пробудження пізнавальних інтересів школярів до вивчення і засвоєння національних і загальнолюдських цінностей. Специфіка та особливості методики підготовки і проведення виховних заходів народознавчого характеру, позакласних навчально-виховних заходів національно-культурного та організаційно-педагогічного характеру на засадах народної педагогіки. Соціально-педагогічна значимість календарно-обрядових свят, українських вечорниць. Технологія підготовки і проведення їх в школі.</p>
<p>Методика організації проектної діяльності, колективних творчих справ</p>	<p>Поняття “проект”, “проектна діяльність”, “метод проектів”. Види проектів: прикладні, дослідницькі, інформаційні, рольові, соціальні. Основні етапи організації проектувальної діяльності Об’єкти соціально-педагогічного проектування. Колективна творча справа як виховна технологія. Поняття “колективна творча справа”, комунарська методика. Види колективних творчих справ. Орієнтовані</p>

	<p>форми діяльності колективу та відповідні колективні творчі справи. Етапи підготовки та проведення КТС, її ознаки.</p>
<p>Методика організації роботи з батьками</p>	<p>Сучасні проблеми сімейного виховання. Виховні функції батьків. Поняття.”педагогічна культура батьків“. Педагогічна культура сучасної української сім’ї. Оновлення змісту педагогічної освіти батьків. Організаційні елементи системи підвищення педагогічної культури батьків. Педагогічний всеобуч батьків. Напрями роботи з батьками в школі. Методи виховання у сім’ї. Методи вивчення сім’ї. Організаційно-педагогічна діяльність класного керівника з батьківськими комітетами. Індивідуальні, групові та масові форми роботи з батьками. Робота з сім’ями, які потребують особливої уваги. Функції класного керівника в роботі з батьками. Методика проведення батьківських зборів.</p>
<p>Методика вивчення учнівського колективу. Аналітико-діагностична діяльність класного керівника</p>	<p>Поняття “моніторинг”, “педагогічний моніторинг”. Компоненти схеми моніторингу якості виховної роботи. Предмет моніторингу якості виховної роботи у сучасній школі. Стадії педагогічного моніторингу. Їх сутність. Педагогічна діагностика якості виховної роботи як складова педагогічного моніторингу. Структура об’єктів педагогічної діагностики. Методи та види діагностики. Методологічні основи діагностики виховної роботи. Відбір методик організації виховної роботи. Аналіз виховної роботи. Поняття “анкетування”. “тестування”.</p>

	<p>Програма вивчення учнів і типовий план складання характеристики. Методика проведення анкетування та тестування учнів, учнівського колективу. Поняття “вихованість”. Критерії та рівні вихованості. Методика вивчення рівнів вихованості учнів, Методи виявлення рівнів вихованості учнів. Напрями діяльності вчителя щодо визначення рівня вихованості особистості.</p>
<p>Методика роботи в літніх оздоровчих таборах</p>	<p>Мета і завдання літніх оздоровчих таборів. Вимоги до особистості вожатого в ЛОТ. Режим роботи літнього оздоровчого табору. План-сітка зміни ЛОТ. Ритуали, символи та атрибути в літньому оздоровчому закладі: види лінійок, організаційна структура лінійки; види зборів, організаційна структура зборів; види та структура “вогників”. Організація дитячого самоврядування в літньому оздоровчому таборі; модель становлення й розвитку дитячого самоврядування в ЛОТ. Модель дитячого самоврядування “Флот Котигорошка на сторожі добра і справедливості” для тимчасового дитячого загону тематичної зміни. Модель дитячого самоврядування “Сонячна галактика”. Типологія ігор для використання в літніх оздоровчих таборах.</p>

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – важливий компонент навчально-виховного процесу, підсумок аудиторної та самостійної роботи студентів з навчальної дисципліни. Відповідно до навчального плану по закінченню читання лекцій студенти повинні продемонструвати рівень засвоєння лекційного, а також самостійно опрацьованого матеріалу.

Тематика практичних занять розроблена відповідно до вимог програми “Організація і методика виховної роботи” і передбачає аналіз результатів засвоєння змісту навчальної дисципліни, яка побудована з урахуванням державного стандарту рівневої освіти.

Мета практичних занять - систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування отриманих в процесі лекційних занять та самостійної роботи знань з навчальної дисципліни; визначення якості знань студентів з навчальної дисципліни, ступеня сформованості їх умінь і навичок, рівня оволодіння розумовими операціями, досвідом творчої діяльності, сформованості оціночних суджень.

1. На практичних заняттях студент повинен продемонструвати наявність відповідних теоретичних знань та умінь використовувати їх на практиці.

2. Підготовка до практичних занять передбачає уважне ознайомлення з конспектом лекцій та рекомендованою літературою.

3. Практичне заняття проводиться на підставі як теоретичного матеріалу, який відображений у лекційному курсі, так і містить матеріал, що належить до самостійної навчальної роботи студента.

4. Вивчаючи відповідну теоретичну тему курсу, слід постійно приділяти увагу практичній спрямованості теоретичного матеріалу.

5. При відповідях на поставлене запитання, потрібно самостійно наводити приклади, що відбивають та підтверджують зміст та функцію теоретичних понять, які розглядаються.

6. Обговорюючи будь-яку теоретичну тему, особливу увагу слід приділяти аналізу різних методологічних та практичних шляхів їх вирішення.

7. Дискусійні та багатопланові теоретичні проблеми готуються студентом для обговорення на практичному занятті задалегідь та виключно під керівництвом викладача.

8. Практичне заняття передбачає як усне обговорення, так і письмові відповіді на окремі теми курсу, що залежить від змісту теоретичного матеріалу.

9. Багатопланові теоретичні питання слід висвітлювати, спираючись на різні джерела їх тлумачення, або глибоко проаналізувати один (найголовніший з точки зору студента).

Усі завдання мають професійне спрямування і їх виконання вимагає від студентів теоретичних знань, а також умінь застосовувати теоретичні положення в конкретних педагогічних ситуаціях. Під час відповіді студенту дозволяється користуватися власно складеним планом щодо висвітлення підготовленого питання, підготовленими цитатами, статистичними даними. Одна з вимог – вільне, грамотне, аргументоване висловлювання. Висвітлюване студентом питання повинно завершуватися коротким висновком.

Критерії оцінювання

Критерії оцінювання розроблені на основі вимог до оцінювання студентів, окреслені в Положенні про вищий навчальний заклад.

Літери	Бали ESCT	Оцінка за загальнонаціональною шкалою	Критерії оцінювання знань	Критерії оцінювання практичних умінь та навичок
1	2	3	4	5
FX	0-35	незадовільно незараховано	відтворення навчального матеріалу на рівні розпізнавання, наявність початкових	виконання нескладних дій, але недостатнє володіння вміннями та навич-

			знань на загальному рівні	ками
Е	35-59	задовільно зарахована	відтворення навчального матеріалу з визначенням головного і другорядного; розуміння законів, теорій, фактів, явищ, понять, що складають незначну частину навчального матеріалу	усвідомлення мети діяльності та оволодіння вміннями з використанням раніше набутих знань; виконання дій за зразком
Д	60-73	задовільно зараховано	оволодіння знаннями навчального матеріалу на рівні розпізнавання, зіставлення, розуміння основних положень	оволодіння вміннями та „вузькими” навичками, які необхідні для виконання типових завдань (задач) діяльності
С	74-81	добре зараховано	знання навчального матеріалу на рівні порівняння, встановлення причинно-наслідкових зв'язків між явищами, подіями, елементами	оволодіння вміннями та навичками виконувати типові завдання; самостійне застосування типових методів діяльності; аналіз та порівняння результатів діяльності, уміння робити нескладні висновки
В	82-89	добре зараховано	знання теорій, законів, процесів, методів та способів на рівні, необхідному для самостійного прийняття рішень	оволодіння окремими високорозвченими вміннями (організаційними, комунікативними, просвітницькими) за заданим складним алгоритмом

А	90-100	Відмінно Зараховано	оволодіння знаннями, категоріями, законами, поняттями на рівні, необхідному для дослідницької діяльності	оволодіння професійними вміннями та навичками на творчому рівні; самостійне застосування методів та прийомів, необхідних у дослідницькій діяльності чи в нових умовах
---	--------	------------------------	--	---

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА: Сутність процесу виховання, його специфіка, структурні елементи, рушійні сили

МЕТА: перевірити рівень і якість засвоєння студентами навчального матеріалу, знання нормативної бази з питань організації виховної роботи з метою належної організації навчально-виховного процесу в школі.

Ключові слова та поняття: виховання, процес виховання, рушійні сили, закономірності, самовиховання, перевиховання

Інформаційний блок:

1. Виховання як суспільне явище, його багатфакторність.
2. Мета виховання. Мета і завдання національного виховання.
3. Виховний процес, його особливості, основні риси.
4. Етапи та складові компоненти виховання, його рушійні сили.
5. Самовиховання: сутність, умови, прийоми, педагогічне керівництво самовихованням.
6. Критерії та рівні вихованості.
7. Дати характеристику закономірностям виховного процесу.
8. Принципи виховання, якими керується сучасна вітчизняна школа.

Практичний блок:

1. Опрацювати Закон України “Про освіту”, виписати завдання виховання підростаючого покоління.
2. Ознайомитися із Законом України “Про виховання дітей та молоді” виписати завдання загальноосвітніх навчально-виховних закладів із забезпечення виховання дітей.
3. Опрацювати Концепцію національно-патріотичного виховання дітей та молоді, виписати положення про сутність національно-патріотичного виховання.

Блок самоосвіти:

1. Закони України “Про освіту”, “Про виховання дітей та молоді”, “Про виховання дітей та молоді”
2. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти. Затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 року. №24 . Інформ. Збірник МОН України. – 2004. - № 1-2
3. Кондрашова, Л.В., Лаврентьєва, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л.В.Кондрашова, О.О.Лаврентьєва, Н.І.Зеленкова. – Кривий Ріг : КДПУ, 2010 – 187 с.
4. Матвеева Н. О. Майстерність учителя у роботі з обдарованими дітьми [Текст]: навчально-методичний посібник / Н. О. Матвеева. – Ів.-Франківськ : НАІР, 2014. – 104 с.
5. Матвеева Н. Педагогіка : завдання і ситуації. Практикум. Ч.ІІІ : Теорія та методика виховання. / Наталія Матвеева. – Ів.-Франківськ : НАІР, 2014. – 312 с.
6. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник / С.Г.Мельничук. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2012. – 288 с.
7. Ярощук Л.Г. Методика виховної роботи: навчальний посібник. / Ярощук Л. Г. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2012. – 320 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА: Технології виховання в сучасних загальноосвітніх закладах

МЕТА: перевірити рівень і якість засвоєння студентами теоретичного матеріалу з теми; розвивати уміння працювати з науковою та педагогічною літературою; розвивати навички застосування найефективніших технологій виховання відповідно до етапів розвитку учнівського колективу

Ключові слова та поняття: технології виховання, гуманно-особистісні технології, виховна справа

Інформаційний блок:

1. Поняття технологія виховання.
2. Сутнісні характеристика гуманно-особистісних технологій (Ш.Амонашвілі, І.Бех, І.Якиманська).
3. Технологія комплексного підходу у вихованні. Її сутнісні характеристики.
4. Технологія побудови особистісно орієнтованої ситуації. Її структура.
5. Положення, на яких ґрунтується технологія організації виховної справи.

Рефлексивний блок:

1. Що таке “традиційні, особистісно орієнтовані технології виховання, дискурсивна технологія інтимно-особистісного спілкування” (За І. Д. Бехом) ?
2. Що таке “педагогічна технологія”? Що дає сучасній практиці виховання педагогічна технологія? Чим відрізняється технологія від мистецтва виховання ?
3. Яких нових якостей набуває процес виховання, що розвивається за технологічною схемою?

Практичний блок (завдання для самостійної роботи)

1. Провести категоріальний аналіз понять “технологія”, “технологія виховання”.
2. Підібрати необхідні матеріали для розкриття теми щодо видів технологій виховання в Україні і оформити у вигляді статті до педагогічного журналу.
3. Охарактеризувати напрями запровадження та принципи реалізації інтерактивних виховних технологій .

4. Змодельювати умови успішної реалізації інтерактивних технологій у виховній діяльності школи

Блок самоосвіти:

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання. – К., 2008. – 120 с.
2. Иванов И.П. Энциклопедия коллективных творческих дкл. – М., 1989. – 240 с.
3. Киричук О. Принципи розбудови інноваційної педагогічної ситеми освітнього закладу / Рідна школа. – 2000. - №10.
4. Мойсеюк Н. Педагогіка: навчальний посібник. К. – 2007. - 656 с.
5. Планування і впровадження нових виховних систем, форм, методів і моделей позакласної роботи з учнями // Позакласний час. – 2008. – № 1-2. – С. 1-45.
6. Новітні технології . За ред. О. М. Піхоти. – К., 2003.
7. Яременко Н. Колективна творча діяльність як виховна технологія : Сутність понять: „Колективна творча справа”, „Колективна творча діяльність”, „Колективне творче виховання” / Н. Яременко // Шкільний світ. Бібліотека.– 2011.– №2.– С. 5–17.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА: Сутність, зміст і планування виховної роботи з класним колективом

МЕТА: перевірити рівень і якість засвоєння студентами навчального матеріалу, знання нормативної бази з питань організації виховної роботи класним керівником з метою належної організації навчально-виховного процесу в школі; конкретизувати призначення та функції планування виховної роботи, надати практичні уміння та навички у складанні студентами планів виховної роботи.

Ключові слова та поняття: планування, план, класний керівник, функції.

Інформаційний блок:

1. Завдання виховної роботи загальноосвітнього навчального закладу.
2. Поняття “класний керівник”, його функції.
3. Схарактеризувати поняття “виховна робота” та групи функцій виховної роботи.
4. Напрями роботи класного керівника. Права і обов’язки класного керівника.
5. Сутність і зміст виховної роботи класного керівника.
6. Поняття “план вихованої роботи”. Його функції.
7. Види планування в школі. Вимоги до планування виховної роботи з класом.
8. Роль класного керівника в організації діяльності учнівського самоврядування.
9. Інноваційна діяльність класного керівника.
10. Методичне об’єднання класних керівників.

Рефлексивний блок:

1. Які основні напрями виховної роботи класного керівника? Як вони мають бути відображені у плані виховної роботи?
2. Як визначені виховні завдання класного керівника на навчальний рік пов’язані з психолого-педагогічними особливостями класу?
3. Чи відрізняються плани виховної роботи класного керівника у школі нового типу, у початкових та середніх й старших класах?
4. У чому сутність сумісного цілевизначення класного керівника та учнів? Навіщо потрібне цілевизначення для дітей та класного керівника?
5. З якими видами планів виховної роботи Вам доводилося зустрічатися під час педагогічної практики?
6. Які недоліки або переваги були виявлені Вами у цих планах?
7. Який алгоритм складання плану виховної роботи?
8. Які основні функціональні обов’язки класного керівника і його права у сучасній школі?

9. Основні напрями роботи класного керівника. У чому Ви вбачаєте відмінність між позакласною та позашкільною виховною роботою класного керівника?
10. Чим обумовлена варіативність у діяльності класного керівника? Підтвердити власні судження прикладом.
11. Які загальні функції виконують форми виховної роботи? Як створюються форми виховної роботи?
12. Які основні недоліки у роботі класного керівника Вам довелося виявити під час практики або навчання у школі?
13. Які новітні форми проведення виховних заходів Вам довелося зустріти у літературі або у власній практиці?
14. Які основні напрями виховної роботи класного керівника? Як вони мають бути відображені у плані виховної роботи?
15. Як визначені виховні завдання класного керівника на навчальний рік пов'язані з психолого-педагогічними особливостями класу?
16. Чи відрізняються плани виховної роботи класного керівника у школі нового типу, у початкових та середніх й старших класах?
17. У чому сутність сумісного цілевизначення класного керівника та учнів?
18. Навіщо потрібне цілевизначення для дітей та класного керівника?
19. З якими видами планів виховної роботи Вам доводилося зустрічатися під час педагогічної практики?
20. Які недоліки або переваги були виявлені Вами у цих планах?
21. Який алгоритм складання плану виховної роботи?

Практичний блок

(завдання для самостійної роботи):

1. Опрацювати Положення про класного керівника загальноосвітнього навчального закладу і схарактеризувати завдання, функції, напрями роботи класного керівника загальноосвітнього закладу.
2. Розкрити сутнісні характеристики змісту виховної роботи.

3. Обґрунтувати загальнопедагогічні принципи та вимоги до плану.
4. Довести доцільність використання в школі різних видів планування, варіативність змісту, форм і методів.
5. Розкрити структурні компоненти плану виховної роботи, його варіативність.
6. Розкрити специфіку планування виховної роботи з учнями різних вікових груп.
7. Обґрунтувати специфіку та особливості методики підготовки і проведення виховних заходів народознавчого характеру, позакласних навчально-виховних заходів національно-культурного та організаційно-педагогічного характеру на засадах народної педагогіки.
8. Обґрунтувати соціально-педагогічну значимість календарно-обрядових свят та розробіть фрагмент календарно-обрядового свята (на вибір студента)..
9. Обґрунтувати методику проведення українських вечорниць в школі та розробіть їх фрагмент.
10. Обґрунтувати методику проведення заняття гуртка народознавчого характеру (за вибором студента).
11. Розробити фрагмент виставки народних ремесел.

Навчально-дослідні завдання:

1. Проаналізувати план виховної роботи класного керівника на жовтень. Обґрунтувати вибір доцільності форм виховної роботи.

Блок самоосвіти:

1. Алфімов В. Виховна система класу як засіб розвитку соціальної компетенції ліцеїстів / Алфімов В., Комісарова Г. // Рідна школа. – 2007. – №5. – С. 3-8.
2. Друзь З. В. Хрестоматія з методики виховання особистості: Настільна робоча книга: У 3-х тт. - Т. 1: Загальні питання теорії і методики виховання особистості у контексті кредитно-модульної системи підготовки фахівця : Навч.-метод. видання / З.В. Друзь. – Київ, 2008. – 656 с.

3. Класному керівнику. 1000 важливих дрібниць / упоряд. Л.Шелестова, Н.Чиренко. – К. : Шк. світ, 2010. – 128 с.
4. Класному керівнику: як оцінити ефективність виховної роботи / упоряд.: Л. Шелестова, Н.Чиренко. – К. : Шк. світ, 2010. – 120с.
5. Лізинський В. М. Практичне виховання в школі / В.М. Лізинський. – Х : “Ранок”, 2008. – 320 с.
6. Методичне забезпечення виховної роботи в школі //Завуч. – 2010. - №4(82) – С. 3-4.
7. Планування і впровадження нових виховних систем, форм, методів і моделей позакласної роботи з учнями // Позакласний час. – 2008. – № 1-2. – С. 1-45.
8. Планирование воспитательной работы в классе : Методическое пособие / ред.. Е.Н. Степанова. – М. : СФЕРА, 2009. – 128 с.
9. Школа класного керівника/ Упоряд. М. Голубенко. – К., Шкіл. світ, 2008. – 128 с.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЬЕМА: Методика організації проектної діяльності, колективних творчих справ

МЕТА: перевірити рівень і якість засвоєння студентами теоретичного матеріалу; сформовані навички організації КТС відповідно до етапів проведення; розкрити сутність КТС, сприяти засвоєнню умінь організації та керівництва колективними творчими справами, формувати навички самостійно працювати з науковою та педагогічною літературою

Ключові слова та поняття: проект, проектна діяльність, колективна творча справа, проектно-технологічний підхід

Інформаційний блок:

1. Схарактеризувати види проектів та наведіть приклади їх використання у виховному процесі школи.
2. Схарактеризувати етапи проведення проекту. Визначити в ньому конкретну роль учасників і його керівників.
3. Розкрити сутність понять “справа”, “комунарська методика”,

- “КТС”, навести їх ознаки, спільні риси, вказати відмінності.
4. Види колективних творчих справ. Орієнтовні форми діяльності колективу та відповідні колективні творчі справи.
 5. Схарактеризувати етапи колективної творчості й відповідні прийоми, які використовує вихователь для активізації діяльності вихованців.
 6. Схарактеризувати відомі Вам види колективних творчих справ.
 7. Схарактеризувати умови реалізації виховних можливостей колективних творчих справ.
 8. Основні елементи проектно-технологічного підходу у вихованні

Рефлексивний блок:

1. Чим відрізняється методика організації та проведення КТС від інших форм виховної роботи?
2. Яке місце у системі виховної роботи повинні займати КТС?
3. Які Ви можете навести приклади КТС, в яких Ви безпосередньо брали участь?

Практичний блок

(навчально-дослідне завдання):

1. Розробити і змоделювати колективну творчу справу (за вибором студента).
2. Розробити фрагмент (один з етапів) інформаційного проекту. Довести доцільність його проведення з учнями певної вікової категорії (за вибором студента).

Блок самоосвіти:

1. Иванов И.П. Энциклопедия коллективных творческих дкл. – М., 1989. – 240 с.
2. Кондрашова Л. Г. Организация проектной деятельности учнів у позаурочний час // Виховна робота в школі, №1 (26), січень 2007р. с.2-22
3. Новітні технології . За ред. О. М. Піхоти. – К., 2003.
4. Мойсеюк Н. Педагогіка: навчальний посібник. К. – 2007. - 656 с.

5. Планування і впровадження нових виховних систем, форм, методів і моделей позакласної роботи з учнями // Позакласний час. – 2008. – № 1-2. – С. 1-45.
6. Новітні технології . За ред. О. М. Піхоти. – К., 2003.
7. Плекаємо особистість : педагогічні проекти спільної діяльності дітей, батьків, педагогів // БВДС.– 2010.– №3.– (Спец-випуск).
8. Яременко, Н. Колективна творча діяльність як виховна технологія : Сутність понять: „Колективна творча справа”, „Колективна творча діяльність”, „Колективне творче виховання” / Н. Яременко // Шкільний світ. Бібліотека.– 2010.– № 2.– С. 5–17.

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА: Методика вивчення учнівського колективу. Аналітико-діагностична діяльність класного керівника

МЕТА: перевірити рівень та якість засвоєння студентами теоретичного матеріалу; розкрити сутність аналітико-діагностичної діяльності класного керівника; сприяти засвоєнню умінь її організації; формувати практичні навички у виборі прийомів та методів вивчення учнівського колектив.

Ключові слова та поняття: учнівський колектив, моніторинг, діагностичні методики

Інформаційний блок:

1. Схарактеризувати загальнопедагогічні принципи та вимоги до програми вивчення учнівського колективу..
2. Схарактеризувати компоненти схеми моніторингу якості виховної роботи.
3. Схарактеризувати стадії педагогічного моніторингу, їх сутність.
4. Схарактеризувати структуру об'єктів педагогічної діагностики, методи та види діагностики.
5. Обґрунтувати відбір методик організації виховної роботи.
6. Вимоги до аналізу виховної роботи.

Рефлексивний блок:

1. Яку роль відіграє діагностика у діяльності класного керівника?
2. Як складається програма вивчення класу, класного колективу?
3. Які відомості може дістати педагог з результатів діагностики класного колективу? Як можна їх використати для удосконалення навчально-виховного процесу?
4. Навіщо визначається рівень вихованості учнів? Як наявний рівень вихованості впливає на результати навчання, на подальше життя вихованця?
5. Які форми та методи використовуються для діагностики розвитку важливих рис учнів та учнівського колективу?
6. Що собою являє моніторинг якості виховної роботи? Чи може діагностика підмінити моніторинг?
7. Яку роль відіграє моніторинг у здійсненні виховної роботи?

Практичний блок:

1. Скласти характеристику своєї групи (шкільного класу) на основі програми вивчення учнівського колективу.
2. Виписати 6-7 методик вивчення учнів і класного колективу.
3. Проаналізувати запропоновані викладачем педагогічні ситуації з позиції діяльності класного керівника.

Блок самоосвіти:

1. Книга класного керівника: Довідково-методичне видання / С. В. Кириленко – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2008. – 560 с.
2. Планирование воспитательной работы в классе: методическое пособие / ред. Е. Степанова. – М.: СФЕРА, 2010. – 128 с.
3. Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти // Книга класного керівника: довідково-методичне видання / С.В. Кириленко – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. – С.135-139.
4. Сорока Г.І. Організація виховної роботи: планування, аналіз, методичне забезпечення / Г.І.Сорока. – Х.: Основа, 2006. – 128 с.

5. Степанов П.В. Диагностика и мониторинг процесса воспитания в школе / П.В. Степанов, Д.В. Григорьев, И.В. Кулешова. - М.: Академия: АПКИПРО, 2005. - 82 с.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Лабораторне заняття – форма навчального заняття, на якому студенти під керівництвом викладача проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичної перевірки й підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, набувають практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, устаткуванням, оволодівають методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі

Основними завданнями лабораторних занять є: поглиблення та уточнення знань, здобутих на лекціях і в процесі самостійної роботи; формування інтелектуальних умінь і навичок планування, аналізу та узагальнень; опанування техніки; нагромадження первинного досвіду організації виробництва та оволодіння технікою управління ним тощо.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ 1

ТЕМА: Зміст та пріоритетні напрями виховання у сучасному загальноосвітньому навчальному закладі

МЕТА: уточнити зміст поняття “зміст виховання” визначити основну методику формування змісту виховання; надати практичні уміння студентам у виборі різних напрямів виховання відповідно до визначеної мети і завдань, розглянути та опрацювати методику проведення окремих форм виховної роботи з урахуванням різних напрямів виховання.

Завдання для самостійного опрацювання:

1. Добрати 4 педагогічні ситуації, які розкривають процес формування у дітей певних моральних якостей.
2. Зверніться до джерел української народної педагогіки (прислів'я, приказки, легенди, пісні, звичаї, казки) і проаналізуйте

те, якою мірою в них акумульовані багатства загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей.

3. Зверніться до джерел української народної педагогіки (прислів'я, приказки, легенди, пісні, звичаї, казки) і випишіть яскраві приклади ставлення народу до праці, її роль у житті людини.
4. Зверніться до джерел української народної педагогіки (прислів'я, приказки, легенди, пісні, звичаї, казки) з погляду їх впливу на формування естетичної культури людини.
5. Скласти правила трудового виховання дитини дошкільного, шкільного та підліткового віку у сім'ї.
6. Підібрати описи побутових звичаїв українського народу, спрямованих на фізичне виховання дітей.
7. Підібрати українські народні ігри, спрямовані на фізичне виховання дітей. Обґрунтувати свій вибір.
8. Розробіть фрагмент виховної справи, що стосується формуванню: екологічної культури в учнів; трудової підготовки учнів; правового виховання учнів; національної свідомості та самосвідомості учнів.
9. Проаналізувати пропоновані педагогічні ситуації з погляду утвердження у них завдань, форм і методів морального, трудового, екологічного, естетичного, правового виховання.

Проблемні питання:

1. Що таке “зміст виховання” ?
2. Що є метою виховання ?
3. В чому полягає сутність морального виховання ? екологічного виховання ? правового виховання ? трудового виховання ? економічного виховання ? фізичного виховання

Рекомендована література:

1. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти. – К.: Видавничий дім “Слово”, 2014. – 440 с.
2. Кондрашова Л.Г. Теорія і методика виховної роботи: навчальний посібник.- Луганськ, 2013. – 224 с.
3. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи. – К, 1990.

4. Прищеп С. М. Основні етапи проектування виховної діяльності класного колективу /С. М. Прищеп // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 1. – С. 157-160.
5. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання:теоретико-дидактичний аспект: Монографія. / Г. П. Пустовіт. – Книга 1. – Видавництво МДУ ім.. В. О. Сухомлинського, 2011. – 379 с.
6. Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання. - К.: Вид. ім. О.Теліги.- 2003
7. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: Навч. посіб.-К.: Знання, 2012. – 358с.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ 2

ТЕМА: Форми, методи і засоби виховання

МЕТА: перевірити рівень і якість засвоєння студентами навчального матеріалу, знання нормативної бази з питань організації виховної роботи з метою належної організації навчально-виховного процесу в школі; форми та засоби виховання.

Проблемні питання:

1. Поняття “методи” виховання.
2. Різні підходи до класифікації методів виховання.
3. Методи інформації: візуально-слухові, словесні, пошуків.
4. Методи сугестії: прикладу, авторитету; методи організації практичної діяльності і стимулювання поведінки: вправ, режиму праці і відпочинку, громадських доручень, громадська думка, заохочення, покарання.
5. Методи формування суспільної свідомості.
6. Методи формування громадської думки; методи стимулювання.
7. Методи самовиховання.
8. Методи товариської виховної турботи (спонукання, переконання, привчання).

9. Нетрадиційні методи виховання: народно-педагогічні методи виховання словом рідної мови, стимулювання, заохочення і спонування дітей, народної сугестології.
10. Майстерність використання методів виховання учнів різних вікових груп.
11. Поняття “форма” виховання, їх класифікація.

Завдання для самостійної роботи:

1. Користуючись предметним покажчиком до творів А.Макаренка, виберіть слушні думки педагога про місце і роль методів виховання у формуванні особистості. Із творів “Педагогічна поема”, “Прапори на баштах” випишіть 4-5 яскравих прикладів використання методів виховання.
2. Зверніться до творів В. Сухомлинського (користуйтеся предметним покажчиком) і випишіть його судження про методи виховання. Випишіть 4-5 педагогічних ситуацій використання методів виховання.
3. Скориставшись власним досвідом навчання у школі та вузі опишіть конкретну педагогічну ситуацію, в якій мало місце використання методів виховання (вдале чи невдале) і проаналізуйте її.
4. Проаналізувати особливості підходів (спільне і відмінне) до методів виховання, їх класифікації у дослідженнях В. Сластьоніна, І.Іванова, М. Ярмаченка та ін..
5. Скласти правила для молодого вчителя щодо використання методів виховання.
6. Скласти діагностичну методику виявлення педагогічного такту батьків у стосунках з дитиною.
7. Підібрати діагностичні методики визначення впливу учнівського колективу на формування рис характер учня.
8. Розв’язати пропоновані педагогічні задачі, педагогічні ситуації.

Рекомендована література:

1. Бех І. Д. Інноваційна виховна технологія: сутнісні положення і шляхи реалізації / І. Д. Бех //Педагогіка і психологія. – 2014. - №1. С. 12-17

2. Бех І Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посіб. І. Д. Бех. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с.
3. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти. – К.: Видавничий дім “Слово”, 2014. – 440 с.
4. Кондрашова Л.Г. Теорія і методика виховної роботи: навчальний посібник.- Луганськ, 2013. – 224 с.
5. Матвеева Н. О. Майстерність учителя початкової школи у роботі з обдарованими дітьми [Текст]: навчально-методичний посібник / Н. О. Матвеева. – Ів.-Франківськ : НАІР, 2014. – 104 с.
6. Матвеева Н. Педагогіка : завдання і ситуації. Практикум. Ч.ІІІ : Теорія та методика виховання. / Наталія Матвеева. – Ів.-Франківськ : НАІР, 2014. – 312 с.
7. Матвієнко О.В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія: навч. посібник / О.В.Матвієнко. – К.: ВД “Стилос”, 2006. – 543 с.
8. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник / С.Г.Мельничук. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2012. – 288 с.
9. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи. – К, 1990.
10. Прищепа С. М. Основні етапи проектування виховної діяльності класного колективу /С. М. Прищепа //Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 1. – С. 157-160.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ 3

ТЕМА: Методика використання народних традицій у виховній роботі. Технологія проведення виховних заходів народознавчого характеру

МЕТА: формувати навички використання народних традицій у виховній роботі з учнями різних вікових категорій; формувати уміння самостійно працювати з науковою та педагогічною літературою

Проблемні питання:

1. Основні шляхи і засоби реалізації системи національного виховання в Україні.
2. Народні традиції – один з основних напрямів сучасного виховання школярів.
3. Методика проведення окремих форм роботи з використанням народних традицій: вечорниць, етичних бесід, сучасних обрядів, вечорів фольклору, козацьких ігор, усних журналів тощо.
4. Оновлення змісту виховного процесу на основі впровадження нових підходів, пробудження пізнавальних інтересів школярів до вивчення і засвоєння національних і загальнолюдських цінностей.
5. Обґрунтувати специфіку та особливості методики підготовки і проведення виховних заходів народознавчого характеру, позакласних навчально-виховних заходів національно-культурного та організаційно-педагогічного характеру на засадах народної педагогіки.
6. Обґрунтувати соціально-педагогічну значимість календарно-обрядових свят та розробіть фрагмент календарно-обрядового свята (на вибір студента)..
7. Обґрунтувати методику проведення заняття гуртка народознавчого характеру (за вибором студента).

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати та провести фрагмент виховного заходу з використанням народних традицій. Орієнтовні теми: усний журнал “Чарівний світ петрівського орнаменту”; вечір фольклору “Радуйся, земле, від віку до віку”.
2. Скласти розгорнутий план організації та проведення свята “Славетні українці, славетні укранки”.
3. Розробити фрагмент виставки народних ремесел.

Рекомендована література:

1. Методика виховної роботи з використанням народних традицій: методичні рекомендації / Л.Є.Соколова, І.В.Соколова. – Кривий Ріг: КДПУ, 2009. – 50 с.

2. Матвієнко О.В. Виховання молодших школярів: теорія і технологія: навч. посібник / О.В.Матвієнко. – К.: ВД “Стилос”, 2006. – 543 с.
3. Мельничук С. Г. Педагогіка (Теорія виховання): навчальний посібник / С.Г.Мельничук. – К.: Видавничий Дім “Слово”, 2012. – 288 с.
4. Орієнтовна регіональна програма національного виховання учнівської молоді. Рівне, 2005.
5. Про організацію та проведення свят у загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах України: Методичний лист МОН України від 14.10.04., № 14/18.1-866 // Книга класного керівника: довідково-методичне видання / С.В. Кириленко – Х.: ТОРСІНГ ПЛЮС, 2007. – С.139-147.
6. Немиро М. Хрестоматія з народознавства для дітей. Рівне: РДГУ. 2006.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ 4

ТЕМА: Методика організації роботи з батьками

МЕТА: розглянути форми та методи взаємодії педагогів та батьків; опрацювати методика проведення форм організації спільної діяльності батьків та дітей у виховному процесі школи; розвивати практичні навички організації та проведення батьківських зборів.

Проблемні питання:

1. Що таке “педагогічний всеобуч батьків”, які його завдання і сутність?
2. Які пріоритетні напрями роботи з батьками в школі?
3. Чи повинен класний керівник розуміти та враховувати особливості сучасної сім’ї? Яким чином?
4. Назвати можливі помилки вчителя при організації взаємодії з батьками учнів.
5. Проаналізувати пропонувані викладачем педагогічні ситуації з позиції культури сімейного виховання.

Навчально-дослідні завдання:

1. Розробити заняття педагогічного всеобучу для батьків учнів старших класів.
2. Визначити сім'ї, які можуть бути об'єктом соціальної роботи. Створіть образні моделі різних типів сучасної сім'ї.
3. Розробити методичні рекомендації для батьків, дитина яких не хоче навчатися.
4. Сформулювати педагогічні правила заохочення та покарання в сім'ї.
5. Взяти інтерв'ю у батьків про їхні стратегії виховання дітей у сім'ї.
6. Розробити одну із форм роботи з батьками по підвищенню їх педагогічної культури.
7. Виписати із книги А. Макаренка "Книга для батьків" детальні пояснення щодо особливостей прояву видів батьківського авторитету у вашій сім'ї.
8. Ознайомитися із книгою М. Стельмаховича "Українська родинна педагогіка" і виписати цікаві надбання етнопедагогіки, які Ви змогли б використати у процесі виховання дітей у сучасній сім'ї.
9. Розробити і запропонувати власну систему педагогічної просвіти батьків, які виховують дітей різних вікових категорій.
10. Скласти 10-12 правил окремо для матері і батька, яких варто дотримуватися у системі сімейного виховання дітей. Виписати 10-15 прислів'їв, що стосуються проблем сімейного виховання.
11. Звернутися до праці В. Сухомлинського "Батьківська педагогіка" і виписати цікаві міркування відомого педагога про особливості сімейного виховання, які були б для Вас слухними як майбутнім матері чи батьку.
12. Проаналізувати запропоновані викладачем педагогічні задачі та ситуації з позиції культури сімейного виховання.

Рекомендована література:

1. Алексеенко Т. Педагогічна культура молоді сім'ї. - К., 2012. - 166 с.

2. Друзь З. В. Хрестоматія з методики виховання особистості: Настільна робоча книга: У 3-х тт. - Т. 1: Загальні питання теорії і методики виховання особистості у контексті кредитно-модульної системи підготовки фахівця : Навч.-метод. видання / З.В. Друзь. – Київ, 2008. – 656 с.
3. Класному керівнику: Як провести батьківські збори / упоряд.: Л.Шелестові, Н.Чиренко. – К. : Шкільний світ, 2009. – 120 с.
4. Куликова Т. А. Семейная педагогика и домашнее воспитание: учеб. для студентов / Т.А.Куликова. – М. : Академия, 2010. – 230 с.
5. Машовець М. А. Підготовка студентів до співпраці з батьками. - К., 2009.- 142 с.
6. Родинна педагогіка: Навч.-метод. посіб. / А. А. Марушкевич, Т. Ф. Алексєнко та ін. — К.: Видавець ПАРАПАН, 2008. - 216 с.
7. Омеляненко В. Л. Педагогічна мудрість віків: навч. посіб. / В.Л.Омеляненко, А.І.Кузьмінський. – К.: Знання, 2009. – 411 с.
8. Організація роботи з батьками в середніх закладах освіти. Методичні рекомендації // Шкільний світ. – 2002. - № 33. – 30 с.
9. Хромова О. Класному керівнику. Батьківські збори 5-9 клас / О.Хромова. – К.: Шкільний світ, 2011. – 128 с.
- 11 Родинні взаємини і проблеми виховання дітей / За ред.В. Костіва. - Івано-Франківськ, 2010. - 34 с.
12. Педагогічні основи організації сімейно-родинного виховання. Поради батькам і педагогам //Х.: Абетка. – 2013 – 123 с.
13. Шахненко, В. Підготовка учнів до створення сім'ї та виховання дітей / В. Шахненко // Здоров'я та фізична культура.– 2012.– №1 (січень).– С. 1, 3–5.

ЛАБОРАТОРНЕ ЗАНЯТТЯ 5

ТЕМА: Методика роботи в літніх оздоровчих таборах

МЕТА: розкрити характерні особливості виховних заходів дитячого оздоровчого табору та методики їх проведення; розвивати практичні навички організації та проведення виховних заходів у дитячому загоні ЛОТ.

Проблемні питання:

1. Які основні завдання виховної роботи у дитячому оздоровчому таборі?
2. Які, на Ваш погляд, можливі способи стимулювання активності дітей в умовах оздоровчого табору?
3. Які прийоми слід використовувати для запобігання нудьги у загоні?
4. Які форми взаємодії з батьками дітей найбільш доцільні в умовах оздоровчого табору? Чи є у Вас особистий досвід з цього приводу?
5. Пояснити необхідність організації ігрової діяльності вихованців в дитячому оздоровчому таборі. Охарактеризувати переваги і недоліки різних видів ігор у загоні.
6. Обґрунтувати власну думку щодо актуальності проведення загонового “вогнику” в дитячому оздоровчому таборі. Які труднощі виникли у Вас в процесі підготовки та проведення загогового “вогнику”?

Завдання для самостійного виконання:

1. Розробити план-сітку роботи табірної однієї зміни.
2. Укомплектувати збірку ігрових форм роботи для використання з дітьми у літньому оздоровчому таборі.
3. Розробити пам'ятку вожатому літньої табірної зміни, враховуючи професіограму класного керівника.
4. Розробити календар форм роботи в літньому оздоровчому таборі “Літо-2016”
5. Розробити план виховної роботи літнього оздоровчого табору “Веселкова зміна”.
6. Розробити програму “Дня подяки” в літньому оздоровчому таборі.

7. Розробити калейдоскоп цікавих справ у літньому оздоровчому таборі.
8. Укомплектувати збірку ігрових форм роботи для використання з дітьми у літньому оздоровчому таборі.
9. Розробити календар форм роботи в літньому оздоровчому таборі “Літо-2016”
10. Розробити план виховної роботи літнього оздоровчого табору “Веселкова зміна”.
11. Розробити програму “Дня подяки” в літньому оздоровчому таборі.

Рекомендована література:

1. Настенко Н.В., Цоків О.К. Барви сонячного літа. – Тернопіль.- 2013.- 98 с.
2. Літні забави школярів. // Інформаційно-видавничий бюлетень "Все для вчителя". – 2011.- №17-18.
3. Рухливі ігри в літньому таборі та на пришкольньому майданчику // "Все для вчителя". – 2013.- №11-12.
4. Літо-літечко // Завуч. - 2014.- травень № 19.
5. Рекомендації з профілактики травматизму та попередження нещасних випадків з дітьми учнівською молоддю //Здоров'я та фізична культура. - "Літо на здоров'я". - 2015.- №7-8. - квітень. - С.18.
6. Миргородська Т. Дитячий оздоровчий табір // Початкова школа. - 2013. червень. - № 21 - 24 с.
7. Виховний простір //Шкільний світ. 2015.- №20. травень.-23с.
8. Методичні рекомендації організації фізкультурно-оздоровчої роботи в школі // Здоров'я та фізична культура.-2012.- №16-17.- червень.-С.3-5

РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота студента (СРС) - це самостійна діяльність-учіння студента, яку викладач планує разом зі студентом, але виконує її студент за завданнями та під методичним керівництвом і контролем викладача без його прямої участі.

Основне завдання самостійної роботи — навчити студентів свідомо працювати не тільки з навчальним матеріалом, а й з науковою інформацією, закласти основи самоорганізації та самовиховання, сформуванню умінь та навички постійно підвищувати свою кваліфікацію.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- самостійної роботи в бібліотеці з каталогами;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування першоджерел;
- роботи з довідковою літературою;
- застосування набутих знань для розв'язання практичних завдань.

Алгоритм роботи над темами для самостійного опрацювання, які є обов'язковими для засвоєння навчальної дисципліни:

- 1) вивчити програму навчальної дисципліни;
- 2) визначити місце теми лекції для самостійного опрацювання в структурі навчальної дисципліни;
- 3) визначити літературу, в якій є необхідний навчальний матеріал та послідовність його засвоєння;
- 4) навчальний матеріал опрацювати в такий спосіб:
 - а) прочитати його в динаміці, щоб зрозуміти загальну сутність;
 - б) вдруге прочитати навчальний матеріал, осмислюючи кожне слово і речення;

- в) за третім разом виокремити основні поняття, сутність явищ і процесів, їх структуру і зміст, а також зв'язки між ними;
- г) записати все це в конспект;
- д) установити зв'язок із попереднім навчальним матеріалом;
- е) самостійно відповісти на всі контрольні питання з цієї теми.

Критерії оцінювання самостійного опрацювання тем:

Критерії оцінювання розроблені на основі вимог до оцінювання студентів, окреслені в Положенні про вищий навчальний заклад.

Оцінка **“відмінно” 90-100 А (зараховано)** - виставляється за: повне, ґрунтовне і грамотне висвітлення питання, уміння робити висновки і узагальнення; змістовне і логічне викладення матеріалу; досконале володіння основними поняттями та термінами з дисципліни; дотримання логіки та послідовності у висвітленні питання.

Оцінка **“дуже добре” 82-89 В (зараховано)** виставляється за: повне і правильне висвітлення питання; часткове порушення логіки у викладенні матеріалу; неповне знання основних понять і термінології з дисципліни; дотримання логіки та послідовності у висвітленні питання.

Оцінка **“добре” 74-81 С (зараховано)** виставляється за: загалом правильне висвітлення питання, але відчутне порушення логіки у висвітленні питання; неповне знання основних понять і термінології з дисципліни; не дотримання логіки та послідовності у висвітленні питання.

Оцінка **“задовільно” 64-73 D (зараховано)** виставляється за: неповне висвітлення питання; порушення змісту і логіки при розкритті питання; фрагментарне знання основних понять і термінології з дисципліни; порушення логіки та послідовності у висвітленні питання.

Оцінка **“задовільно” 60-63 D (зараховано)** виставляється за: неповне висвітлення питання; порушення змісту і логіки висвітлення питання; незнання основних понять і термінології з

дисципліни; порушення логіки та послідовності у висвітленні питання.

Оцінка “незадовільно” **35-59 Е (зараховано)** виставляється за: фрагментарне висвітлення питання; відсутність логіки висвітлення питання; перекручення фактів під час викладу матеріалу; незнання основних понять та термінології з дисципліни; порушення логіки у висвітленні питання.

Оцінка “незадовільно” **0-35 FX (незараховано)** виставляється за: невисвітлення питання; незнання основних понять та термінології з дисципліни.

ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Питання для самостійного Опрацювання
Сутність і специфіка процесу виховання, його структурні елементи та рушійні сили	Самовиховання: сутність, умови, прийоми, педагогічне керівництво самовихованням. Критерії і рівні вихованості. Шляхи удосконалення процесу виховання.
Зміст та пріоритетні напрями виховання в сучасному загальноосвітньому навчальному закладі	Народно-педагогічні засоби українського виховання та їх використання в сучасній школі.
Форми, методи та засоби виховання	Нетрадиційні методи виховання: народно-педагогічні методи виховання словом рідної мови, стимулювання, заохочення і спонукання дітей, народної сугестології. Взаємозв'язок форм, методів і засобів виховного процесу.
Технології виховання в сучасних загальноосвітніх закладах	Положення, на яких ґрунтується технологія організації виховної справи. Сутнісні характеристики проектно-

	технологічного підходу у вихованні.
Сутність, зміст і планування виховної роботи з класним колективом	Загальнопедагогічні принципи та вимоги до плану. Види планування, варіативність змісту, форм і методів
Методика використання народних традицій у виховній роботі. Технологія проведення виховних заходів народознавчого характеру	Оновлення змісту виховного процесу на основі впровадження нових підходів, пробудження пізнавальних інтересів школярів до вивчення і засвоєння національних і загальнолюдських цінностей. Соціально-педагогічна значимість календарно-обрядових свят, українських вечорниць.
Методика організації проектної діяльності, колективних творчих справ	Об'єкти соціально-педагогічного проектування. Види колективних творчих справ. Орієнтовані форми діяльності колективу та відповідні колективні творчі справи.
Методика організації роботи з батьками	Виховні функції батьків. Організаційні елементи системи підвищення педагогічної культури батьків. Функції класного керівника в роботі з батьками.
Методика вивчення учнівського колективу. Аналітико-діагностична діяльність класного керівника	Структура об'єктів педагогічної діагностики. Методи та види діагностики. Методологічні основи діагностики виховної роботи. Критерії та рівні вихованості. Напрями діяльності вчителя щодо визначення рівня вихованості особистості.
Методика роботи в літніх оздоровчих таборах	Модель дитячого самоврядування “Сонячна галактика”. Типологія ігор для використання в літніх оздоровчих таборах.

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЩОДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

Індивідуальні навчально-дослідні завдання (далі – ІНДЗ) є видом позааудиторної індивідуальної самостійної роботи студента навчального чи навчально-дослідницького характеру, яке виконується в процесі вивчення програмного матеріалу навчального курсу і завершується разом із складанням підсумкового іспиту чи заліку з даної навчальної дисципліни. Його метою є самостійне вивчення кожним студентом частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань студента з навчальної дисципліни та розвиток навичок самостійної роботи навчально-пізнавальної діяльності.

Завершена робота за змістом може бути теоретичною або практичною в межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь і навичок, одержаних в процесі лекційних та практичних занять, охоплює декілька тем або зміст навчального курсу в цілому.

ІНДЗ виконується студентом самостійно з використанням навчальної, наукової літератури, наукових статей, матеріалів статистичної звітності, картографічних джерел, інформації з мережі Internet тощо. Робота має бути виконана у відповідності до її теми, мети і поставлених завдань, матеріал повинен бути укладеним у логічній послідовності у відповідності до структури ІНДЗ, відповідати основним вимогам державного стандарту щодо оформлення.

Структура ІНДЗ:

- вступ – тема, мета та завдання роботи, основні її положення;
- теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- методи – вказуються і коротко характеризуються;

- основні результати роботи – подаються результати, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз;
- висновки;
- список використаної літератури.

ІНДЗ подається викладачу, який приймає іспит або залік, не пізніше, ніж за 2 тижні до іспиту.

Оцінка за ІНДЗ виставляється на заключному занятті (практичному, семінарському, колоквіумі і т.п.) з курсу на основі попереднього ознайомлення викладача зі змістом ІНДЗ. За вимогою викладача може бути здійснений вибірковий захист завдання перед аудиторією шляхом усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хв.).

Оцінка за ІНДЗ є обов'язковим компонентом іспитової оцінки і враховується при здійсненні підсумкового оцінювання з навчального курсу.

Бали	Критерії оцінювання
10–9	питання розкрито правильно, повно, ґрунтовно, ілюстровано прикладами, фактами, цифрами
8–7	питання розкрито правильно, допущено 1-2 неточності, окремі положення розкрито неповно
6 – 5	в основному правильно розкрито питання, допущено 1-2 помилки, відповідь неповна, неточна
4 – 3	питання частково розкрито
2 – 1	відповідь неправильна
0	завдання не виконано

Примірна тематика індивідуальних навчально-дослідних завдань:

1. Опрацювати Закон України “Про освіту”, виписати завдання виховання підростаючого покоління.
2. Ознайомитися із Законом України “Про загальну середню освіту” виписати завдання загальноосвітніх навчально-виховних закладів із забезпечення виховання дітей.
3. Опрацювати Концепцію національно-патріотичного вихо-

вання, випишіть положення про сутність національно-патріотичного виховання, зміст загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей, завдання морального, розумового, трудового, фізичного й естетичного виховання.

4. Зверніться до джерел української народної педагогіки (прислів'я, приказки, легенди, пісні, звичаї, казки) і проаналізуйте, якою мірою в них акумульовані багатства загальнолюдських і національних морально-духовних цінностей.
5. Зверніться до джерел української народної педагогіки (прислів'я, приказки, легенди, пісні, звичаї, казки) і випишіть яскраві приклади ставлення народу до праці, її роль у житті людини.
6. Зверніться до джерел української народної педагогіки (прислів'я, приказки, легенди, пісні, звичаї, казки) з погляду їх впливу на формування естетичної культури людини.
7. Виписати із книги А. Макаренка “Книга для батьків” детальні пояснення щодо особливостей прояву видів батьківського авторитету у вашій сім'ї.
8. Ознайомитися із книгою М. Стельмаховича “Українська рідина педагогіка” і виписати цікаві надбання етнопедагогіки, які Ви змогли б використати у процесі виховання дітей у сучасній сім'ї.
9. Звернутися до праці В. Сухомлинського “Батьківська педагогіка” і виписати цікаві міркування відомого педагога про особливості сімейного виховання, які були б для Вас слухними як майбутнім матері чи батьку.
10. Підібрати описи побутових звичаїв українського народу, спрямованих на фізичне виховання дітей.
11. Підібрати українські народні ігри, спрямовані на фізичне виховання дітей. Обґрунтувати вибір.
12. Скласти правила трудового виховання дитини шкільного та підліткового віку у сім'ї.
13. Розробити тематику колективних форм роботи, спрямованих на профілактику правопорушень неповнолітніми.

14. Розробити фрагмент виховної справи, що стосується формуванню: екологічної культури учнів; трудової підготовки; правового виховання; національної свідомості (за вибором студента).
15. Змодельовати виховну годину відповідно до етапів її підготовки та проведення (тема – за вибором студента).
16. Підготувати тематику 3-4 класних учнівських зборів. Обґрунтувати свій вибір.
17. Змодельовати фрагмент проведення класних учнівських зборів. Здійснити самооаналіз та аналіз їх проведення.
18. Розробити символи, атрибути для загону в літньому оздоровчому таборі.
19. Підготувати і змодельовати фрагмент проведення українських вечорниць;
20. Підготувати і змодельовати фрагмент проведення календарно-обрядового свята

ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЮ ЛІТЕРАТУРОЮ

У вищій школі щосеместру проводять **модульні контрольні роботи**, а також курсові іспити і заліки відповідно до „Положення про курсові екзамени та заліки у вищих навчальних закладах України”. У цьому документі, зокрема, вказано, що курсові іспити з усієї дисципліни або її частини передбачають мету, оцінити роботу студента за курс (семестр), здобуті теоретичні знання, їх міцність, розвиток творчого мислення, оволодіння навичками самостійної роботи, вміння синтезувати набуті знання й застосовувати їх у розв'язанні практичних завдань.

Іспити і заліки є підсумком самостійної роботи студента впродовж семестру або навчального року. Щоб успішно скласти іспити й заліки, необхідно систематично і наполегливо працювати над засвоєнням матеріалу з кожної навчальної дисципліни упродовж усього семестру.

Підготовка до модульної контрольної роботи, а також іспиту і заліку вимагає певного алгоритму дій. Насамперед необхідно ознайомитися з питаннями, які виносять на модульну чи контрольну роботу, а також програмою проведення іспитів із навчальної дисципліни. На основі цього треба скласти план повторення й систематизації навчального матеріалу на кожен день, щоб залишити день або його частину (залежно від кількості днів, наданих на підготовку до іспиту) для повторного узагальнення програмового матеріалу.

Не можна обмежуватися лише конспектами лекцій, слід опрацювати потрібні навчальні посібники, рекомендовану літературу.

Послідовність роботи у підготовці до контрольних заходів має бути така: уважно прочитати й усвідомити суть вимог конкретного питання програми; ознайомитися з конспектом; уважно опрацювати необхідний навчальний матеріал за навчальними посібниками та рекомендованою літературою.

Якщо з окремої теми викладач запропонував першоджерела, спеціальну наукову літературу, яку студент опрацьовував у період підготовки до семінарських чи інших занять, необхідно повернутися до записів цих матеріалів чи до оригіналів), відтворити в пам'яті основні наукові положення.

В окремому зошиті на кожне питання програми варто скласти стислий план відповіді в логічній послідовності і з фіксацією необхідного ілюстративного матеріалу (приклади, малюнки, схеми, цифри).

Слід поступово переходити від повторення матеріалу однієї теми до іншої. Коли ж повторено й систематизовано весь навчальний матеріал, необхідно переглянути його ще раз уже за своїми записами, перевіряючи подумки, як засвоєно логіку розкриття кожної теми, як зафіксовано в пам'яті основні факти, формули, ілюстративний матеріал, чим і як можна доповнити окремі питання.

Загальновідомо, що головним джерелом здобуття знань у процесі навчання у ВНЗ є книга (підручник, навчальний посіб-

ник, монографія, словник, довідник, збірник наукових праць, наукова стаття тощо).

Під час добору літератури з того чи іншого питання необхідно вміти скласти бібліографічні записи згідно з єдиними вимогами, які є обов'язковими для оформлення бібліографічного апарату. Опис книги потрібно робити з титульного листа за такою формою:

1. Прізвище та ініціали автора.

2. Назву (заголовок) книги подають повністю і без скорочень.

3. Підзаголовні відомості. Зазначають відомості про жанр книги (науково-популярний нарис, навчальний посібник, довідник і т. ін.); вказують також, за чиєю редакцією вийшла книга; порядковий номер видання.

4. Вихідна інформація. Подають відомості про місце видання, найменування видавництва та рік видання.

Опис книг, газетних і журнальних статей треба робити тією мовою, якою їх надруковано.

У роботі з книгою варто дотримуватися таких правил:

1. Насамперед потрібно ознайомитися з першоджерелами, а потім уже з посібниками і критичними статтями. Опрацювання посібників не може замінити вивчення першоджерел, які викликають у студента самостійні думки, судження, сприяє глибшому розумінню теми чи проблеми.

2. Опрацювання літератури з конкретного питання варто починати з робіт загального характеру і від них переходити до спеціальних і вузких досліджень.

У процесі самостійного навчання важливо вміти робити записи прочитаного. Під час опрацювання книг застосовують такі види записів: складання плану; виписування цитат; записи висновків, складання тез; складання конспекту; складання анотацій; написання реферату; рецензування; систематизація зведених оглядів; підготовка зведеного конспекту; складання схем, таблиць; запис власних думок; записи окремих слів із заносуванням їх значення та ін.

План - така форма запису, коли студент фіксує окремі логічно завершені частини статті чи книги, даючи їм своєрідні заголовки. План може бути простим і складним, залежно від змісту прочитаного матеріалу та визначеної мети.

Цитата - дослівний уривок з тексту твору або чийсь слова, що їх наводять письмово чи усно для підтвердження міркування.

Опрацьовуючи літературу, потрібно зробити записи основних думок автора. Для цього в зошиті студент указує прізвище та ініціали автора, назву книги, місце і рік видання. У певній послідовності записує міркування про головні проблеми чи питання, які розглянуто у творі. На полях можна робити свої помітки. Такий підхід дає змогу продумати прочитане, усвідомити в загальних рисах його суть і зберегти матеріал (основу) для відтворення в пам'яті головних проблем книги у майбутньому.

Тези - це коротко сформульовані основні положення доповіді, лекції, повідомлення тощо. Кожну тезу потрібно сформулювати чітко, стисло, вона має передавати основну думку автора. Приклади і доведення не записують. На полях читач може робити помітки, записувати свої думки щодо опрацьованого матеріалу. Робота з книгою в такий спосіб допомагає синтезувати основні думки й положення, сприяє розвитку логічного мислення.

Студент повинен уміти складати **конспект**. Власне конспект - це короткий, послідовний, стислий письмовий виклад основного змісту книги, статті, лекції, записаний у розповідній формі. У конспекті можна записувати тези, виписки, цитати, цифрові матеріали, таблиці, графіки, окремі рисунки. Виклад конспективного запису має бути послідовним, логічно зв'язним.

Анотація - коротка узагальнювальна характеристика книги (чи її частини), статті, рукопису. Для складання анотації необхідно уважно перечитати книгу, з'ясувати, кому вона адресована, з якою метою її можна використати. Працю потрібно оцінити з погляду її науковості, логічної послідовності, актуальності питань чи проблем.

Окрему ланку в процесі вивчення дисципліни становить безпосередня підготовка **виступу** з того чи того питання. Варто, щоб студент привчав себе виступати не за готовим текстом, зачитуючи його, а своїми словами, користуючись лише коротким планом.

Підготовка до виступу полягає в тому, щоб до кожного питання скласти на окремій картці чи аркуші короткий план з помітками потрібних цифр, записами цитат, конкретних фактів. Такий підхід дасть змогу виробити вміння виявляти самостійність під час виступів на практичних заняттях. Якщо студента поставили перед необхідністю самостійно розв'язувати завдання, це значно активізує потенції його психічної діяльності, сприяє розвитку та становленню позитивних якостей.

Рецензія - критична оцінка праці, відгук про неї. У ній висловлюють міркування про прочитане загалом і його найважливіші деталі, застосовуючи науково обґрунтовані доведення, факти, пояснення. Рецензії здебільшого мають характер висновків, узагальнень, оцінки прочитаного. Можна давати оцінку книги чи статті загалом або окремих її розділам, частинам, наприкінці узагальнюючи.

Реферат - один із видів самостійної роботи студента, який розкриває вміння працювати з науковою та педагогічною літературою. Реферат складається з двох частин – теоретичної та практичної, загальним обсягом 8-12 аркушів. Оформлення реферату має відбуватися за загальними вимогами, що пред'являються до такого виду робіт. Дозволяється рукописна форма. У першій теоретичній частині викладаються загальнопедагогічні підходи до організації та проведення рухливих ігор. Практична частина має містити конкретні розробки щодо питання, яке розкрито теоретично уиерпшій частині реферату.

Критеріями оцінки виступають: логічність, повнота викладення теоретичної частини, оригінальність, практична спрямованість запропонованих прийомів, форм та методів організації та проведення рухливих ігор, загальний зовнішній вигляд, оформлення.

Реферат перевіряється й оцінюється викладачем та повертається студентові для накопичення методичного забезпечення майбутньої педагогічної діяльності.

Дозволяється й ухвалюється нестандартний підхід до виконання реферату. А саме: студент має можливість обрати різноманітні напрямки викладання теми, погодивши її з викладачем.

Примірна тематика рефератів:

1. Формування соціально-рольової позиції дітей в умовах повної і неповної сучасної сім'ї
2. Мистецтво як засіб духовного становлення особистості.
3. Національно-патріотичне виховання школярів.
4. Моральне виховання учнів школи.
5. Музичне-естетичне виховання учнів.
6. Формування національної самосвідомості засобами екологічного виховання.
7. Традиції української етнопедагогіки та її використання в навчально-виховній роботі в початковій школі.
8. Зв'язок методів трудового виховання з методами розумового, морального, фізичного і естетичного виховання в школі.
9. Виховання дбайливого ставлення школярів до природних багатств.
10. Педагогічний потенціал національно-культурних традицій.
11. Позакласна виховна робота в школі.
12. Форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів .
13. Педагогічне спілкування як система соціально-психологічна взаємодія між учителем та учнем.
14. Учніське самоврядування як форма громадянського виховання
15. Напрями і форми роботи класного керівника в забезпеченні оптимальних умов для всебічного гармонійного розвитку вихованців, їх самореалізація.
16. Виховна робота з педагогічно занедбаними дітьми.

17. Безперервна система національного виховання учнів в загальноосвітніх школах України.
18. Позаурочні форми навчання у навчально-виховному процесі школи.
19. Формування у школярів потреби до ведення здорового способу життя.
20. Розвиток творчої особистості школяра як психолого-педагогічна проблема сучасності.
21. Виховання в учнів поваги до законів і права.
22. Екологічне виховання учнів.
23. Шляхи формування правової свідомості учнів.
24. Проблема вдосконалення професійної майстерності у творчій спадщині В. Сухомлинського.
25. Сучасний світовий простір: тенденції та перспективи розвитку освітньо-виховних систем.
26. Формування світогляду школярів засобами виховання
27. Культура педагогічного спілкування як провідний чинник виховного впливу вчителя.
28. Виховання як чинник соціалізації особистості.
29. Естетичне виховання школярів у позакласній роботі.

МЕТОДИКА РОБОТИ З ПЕДАГОГІЧНИМИ СИТУАЦІЯМИ

Педагогічна ситуація - 1) фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості учнів і колективу, які враховує вчитель, добираючи способи впливу, стимулюючи розвиток особистості; 2) конфлікт, який порушує систему взаємовідносин між учителем та учнем.

Спірін Л. Ф. класифікує педагогічні ситуації відповідно до дидактичної мети й поділяє їх таким чином:

1) за місцем виникнення і безпосереднього протікання (ситуації в школі, у родині);

2) за суттю педагогічного процесу (ситуації дидактичні, виховні й навчально-виховні);

3) за взаємодіючими у ситуаціях суб'єктами і об'єктами виховання: “учитель-клас”, “батьки-діти”, “особистість у процесі виховання”;

4) за перспективами ситуації (стратегічні, тактичні, оперативні);

5) за можливостями постановки різноманітних видів педагогічних задач: для накопичення інформації; для розвитку творчого мислення і теоретичних знань; для розвитку педагогічних, організаторсько-управлінських якостей у майбутніх учителів.

Годнік С. М. вважає, що вчитель формує і вирішує професійні задачі на основі аналізу конкретної ситуації, де визначаються всі прояви індивідуальних якостей учнів і проблемності їх відношень з учителями.

З огляду на це, педагог конкретизує загальну виховну мету у даних педагогічних умовах і визначає стратегічні, тактичні й оперативні задачі виховання .

1. Стратегічні задачі мають на меті суттєву зміну об'єкта виховання, досягнення бажаного ідеалу. Для здійснення такої мети потрібен тривалий час. Наприклад, класний керівник, вивчивши особливості класного колективу, ставить за мету створити в класі дружний, згуртований учнівський колектив.

2. Тактичні задачі спрямовуються на формування необхідних якостей вихованців під час організованої діяльності, що сприяють реалізації стратегічної задачі відповідно до плану її вирішення. Процес розв'язання проходить у порівняно короткі терміни. Проведення класних зборів, організація трудового десанту, вирішення конфлікту в класі - приклади тактичних задач.

3. Оперативні задачі є послідовними елементами розв'язання задач тактичних і стратегічних, метою яких є спрямування дій і вчинків вихованців у потрібне русло. Тому розв'язання таких задач повинно відбуватися оперативно, своєчасно. Наприклад, якщо класний керівник виявив, що його вихованці здійснили вчинок, несумісний із нормами поведінки, він одразу повинен окреслити план дій.

Для зручності в практичній роботі пропонуємо скористатися такою схемою-зразком аналізу педагогічної ситуації і розв'язання проблеми:

1. Аналіз педагогічної ситуації (діагностика діючих осіб: опис вчинку; пояснення вчинку і його причин; педагогічна оцінка вчинку; педагогічне прогнозування наслідків вчинку; загальні діагностичні рішення).

2. Усвідомлення проблеми (визначення суперечностей) та формулювання педагогічних задач (тактичні, оперативні, стратегічні).

3. Розробка проекту рішення (способи досягнення мети), висування гіпотез, прогнозування наслідків варіантів розв'язання задач.

4. Здійснення проекту (практична реалізація прийнятих рішень).

5. Аналіз отриманих педагогічних результатів і оцінка їх ефективності [за Мільто].

Інструкція для студентів. Перед вами - низка складних педагогічних ситуацій. Після ознайомлення з кожною із них. Вам необхідно вибрати із числа запропонованих варіантів такий, який, на Ваш погляд, буде найбільш ефективним з педагогічної точки зору. Якщо жоден із запропонованих варіантів Вас не влаштує, то можна вказати свій, оригінальний варіант у двох нижніх рядках після всіх перерахованих відповідей. Це, як правило, буде 7-й та наступні варіанти відповідей на ситуацію.

Педагогічна ситуація 1

Ви почали проведення уроку, всі учні заспокоїлися, настає тиша, і незабаром у класі хтось голосно засміявся. Коли ви, не встигнувши нічого сказати, здивовано подивились на учня, який засміявся, він, дивлячись вам прямо у вічі, заявив: “Мені завжди смішно дивитись і хочеться сміятись, коли ви починаєте вести заняття”. Як ви відреагуєте на це? *Виберіть та відмітьте мовну реакцію, що найбільш підходить з числа запропонованих нижче.*

1. “Ось тобі і на!”
2. “А що тобі смішно?”

3. “Та, заради бога!”
4. “Ти що, дурник?”
5. “Люблю веселих людей”.
6. “Я рада, що створюю тобі веселий настрій.
7. _____

Педагогічна ситуація 2

Учень говорить вчителю: “На два найближчих уроки, які ви будете проводити, я не піду, оскільки хочу піти на концерт молодіжного ансамблю (варіанти: погуляти з друзями, побувати на спортивних змаганнях у якості глядача, просто відпочити від школи)”. *Як потрібно відповісти йому?*

1. “Спробуй тільки!”
2. “Наступного разу тобі доведеться прийти до школи з батьками”.
3. “Це - твоя справа, тобі ж здавати екзамен. Все одно ти змушений будеш звітуватись за пропущені заняття”.
4. “Мені здається, що ти дуже несерйозно ставишся до занять”.
5. “Може, тобі краще взагалі залишити школу?”
6. “А що ти збираєшся робити далі?”
7. “Мені цікаво знати, чому відвідування концерту прогулянка з друзями, спортивні змагання) для тебе більш цікаві, ніж заняття у школі”.
8. “Я тебе розумію: відпочивати, ходити на концерти, бувати на змаганнях, спілкуватися з друзями дійсно цікавіше, ніж навчатися у школі. Але я хотіла б знати, чому це так важливо.

Педагогічна ситуація 3

Учень говорить вчителю, демонструючи зайву самопевненість: “Немає нічого такого, що я не міг би зробити, якщо б захотів. У тому числі мені не складе ніяких труднощів засвоїти предмет, що Ви викладаєте”. *Якою має бути на це репліка вчителя?*

1. “Ти занадто добре думаєш про себе”.
2. “З твоїми-то здібностями? - Сумніваюся!”

3. “Ти, мабуть, почувасш себе досить впевнено, якщо заявляєш так?”
4. “Не сумніваюся у цьому, оскільки знаю, що якщо ти захочеш, то у тебе все вийде”.
5. “Це, мабуть, буде вимагати у тебе великих зусиль”.
6. “Зайва самовпевненість заважає справі”.
7. _____

Педагогічна ситуація 4

Будучи ще молодим учителем, одного разу я не стримався і почав обурено кричати на восьмикласника, який справді був переді мною винний.

Слухав він мене, а потім так собі спокійно запитав:

- Чого ти репетуєш?

Я зупинився, вражений. Клас затих. Нечувана зухвалість - сказати вчителю “ти” ! Що буде?

Дайте своє педагогічне прогнозування подальших подій. Опишіть можливі варіанти педагогічних дій учителя та їхні наслідки.

Педагогічна ситуація 5

Учень 6-го класу Вадим Г. не дуже любив іноземну мову, але готувався більш-менш регулярно, мав середні оцінки. Хлопчик здібний, але перевагу віддавав точним наукам. На одному уроці з іноземної мови він отримав гарну оцінку, заспокоївся, вирішив не дуже обтяжувати себе домашніми завданнями.

Прийшов час нового уроку. Вадим щось слухав, щось пропустив мимо вух. У нього настав звичайний стан пасивного відсиджування. Раптом він почув запитання вчителя, який зажадав від нього повторити правило, вивчене на минулому уроці. Правило не пригадав, думки плуталися. Вадиму було дуже незручно.

Як краще подіяти вчителю в даній педагогічній ситуації? Що сказати учню?

Педагогічна ситуація 6

Був урок історії в одинадцятому класі. Почався він із неприємного інциденту. Один з учнів повинен був виконувати роль учителя на уроці. У його функції входила організація опи-

тування і загальної дискусії з теми. Проте учень виявився не підготовленим, про що вголос сказав учителю після дзвінка на урок.

Яке педагогічне рішення, на Вашу думку, повинен прийняти вчитель у даній педагогічній ситуації?

Педагогічна ситуація 7

Молода вчителька після кількох місяців роботи, яка її задовольняла і, здавалося, була успішною, раптом виявила, що учні погано знають навчальний матеріал. Вона зробила висновок про недостатність своєї вимогливості до учнів і з добрих міркувань вирішила “перебудуватися”: збільшила кількість домашніх завдань, стала суворіше запитувати. Проте результат виявився несподіваним: діти чинили опір її педагогічним діям. Вони стали виявляти невдоволення і відкрити неповагу до вчительки, поводитися з нею грубо навіть при директорові. Вона кричала на учнів, а у відповідь бачила перед собою людей, які її цілком не розуміли і вбачали в ній ворога.

Молода вчителька змушена була зізнатися у своєму безсиллі: “Я не знаю, що відбувається в класі...”.

Проаналізуйте ситуацію. Що, на Вашу думку, стало причиною конфлікту між учнями і вчителькою. Як діяти у даній ситуації вчителю?

Педагогічна ситуація 8

Діти побили хлопчика, свого однокласника. Били майже всім, що по-трапляло під руки: портфелями, книгами. Хлопчик одержав струс мозку, потрапив до лікарні...

Проаналізуйте ситуацію. Чому подібне могло трапитися в даному класі? У чому причина такої жорстокості дітей? Чи є тут вина вчителя?

Педагогічна ситуація 9

Молода вчителька замінила іншу, більш досвідчену, яку діти не долюблювали. Першого ж дня роботи один із учнів заявив їй: “Ви нам не потрібні, ми хочемо нашу колишню вчительку”.

Як учительки слід поводитися, щоб уникнути конфлікту? Оберіть свій варіант поведінки у цій педагогічній ситуації.

Педагогічна ситуація 10

Шестикласнику Сашку дали громадське доручення, яке він виконав так добре, що педагоги замиливалися юнаком. Директор вирішив оголосити батькам Сашка подяку за гарне виховання сина і з цією метою запросив батька до школи. Але той чомусь не прийшов. А наступного дня зателефонував і перепитав: “Я був зайнятий терміновою роботою, але Ви не хвилюйтесь, я його уже відлупцював. Я відразу зрозумів, що він щось накоїв...”.

У чому Ви бачите причину того, що трапилося? Проаналізуйте ситуацію.

Педагогічна ситуація 11

Мати Юри прийшла до школи ображена: її сину поставили з арифметики посередню оцінку, а його другові Віті найвищу, тоді як Юра завжди допомагає Віті вирішувати задачі.

Що сказали б ви матері Юри на місці вчительки? Що слід зробити вчителю в даній ситуації?

Педагогічна ситуація 12

В одній зі шкіл був відкритий урок. Усі вчителі знали, що його заздалегідь готували, що відповіді учнів завчасно підготовлені, тому він пройшов нецікаво. Здавалося б, професійний обов’язок вимагав засудити непорядний вчинок свого колеги. Однак під час обговорення уроку всі змовчали про це, а деякі навіть хвалили вчителя.

У чому Ви бачите причину такого вчинку вчителя, який проводив урок? Які наслідки такого вчинку? Чи правильна поведінка вчителів під час обговорення уроку?

Для формування позитивної “Я-концепції” учня потрібно бачити в кожному унікальну особистість, поважати його, розуміти, приймати, визнавати, вірити в нього; створювати ситуацію успіху, підтримки, доброзичливості на уроках та в позакласних час; виключити прямий вплив на особистість, не фіксувати його недоліки, щоб не принижувати гідності; допомагати реалізувати себе в позитивній діяльності

Алгоритм психолого-педагогічного аналізу вчинку

1. Опис вчинку. Зазначте дії (педагогічна спрямованість,

мета, засоби і результати) і стан особистості (настрій, емоційне збудження, настанови, активність), ставлення особистості до суспільства, колективу, товаришів, вихователів, праці, власне до себе. Які якості особистості (позитивні, негативні) проявилися в ситуації?

2. Пояснення вчинку. Виявіть зовнішні, внутрішні і особистісні причини вчинку. Чи був вчинок випадковим або навмисним, свідомим або імпульсивним, випадковим або типовим для даного учня? Які передбачувані мотиви вчинку?

Вплив спрямованості особистості, інтелектуальних, емоційно-вольових якостей на формування і здійснення вчинку. Які відомі і передбачувані причини й умови сприяли розвиткові стійких якостей особистості, що проявилися в цій ситуації? Подумайте, які варіанти розвитку подій можливі в даній ситуації? Ваш прогноз поведінки людини в майбутньому.

3. Педагогічна оцінка вчинку і його причини. Як і якою мірою вчинок (дія, стан, стосунки) впливає на формування позитивних (або негативних) якостей особистості, діє на інших? Дайте оцінку якостей особистості, що проявилися в ситуації, рівень їх розвитку і педагогічну значущість. Які зовнішні чинники і якою мірою обумовили педагогічну доцільність або небажаність вчинку?

4. Діагностика. Які дії, стан, стосунки особистості вимагають педагогічного втручання, впливу і з якою метою (стимулювання вчинку, протидія йому або попередження наступних вчинків). Які зовнішні чинники необхідно усунути в даній ситуації або, навпаки, створити для досягнення педагогічної мети?

Визначте якості особистості, які необхідно розвивати, змінювати, а також якості, що вимагають уточнюючої діагностики. Потрібно прийняти рішення і про те, які постійні зовнішні чинники педагогічно доцільно зберегти, підсилити або навпаки - усунути чи послабити.

5. Передбачення: які варіанти розвитку подій можливі в даній педагогічній ситуації?

Алгоритм реакції вчителя на вчинок учня

1. “Не дивуватися” поведінці дитини. Це загальне правило взаємодії з людиною, яка знаходиться в особливому психічному стані, дозволяє педагогу інструментувати поведінку дитини як певне життєве явище, що, на жаль, часто зустрічається серед людей:

- Так, це буває...
- Це мені знайоме...
- У мене теж це бувало у Вашому віці...
- На жаль, це часто буває у дітей...

2. *Сприяти психічному врівноваженню шляхом виправдан-
ня поведінки школяра. Велике значення тут має інтонаційне за-
барвлення висловлювання, що промовляється спокійним, м'яким і
переконливим тоном, етично витримане і демонструє часткову
угоду з ним:*

- Можливо, будь-хто, на Вашому місці...
- Я б, можливо, також...
- Будь-хто на вашому місці..., а Ви ще...

3. *Інструментувати свободу вибору, щоб допомогти при-
мирненню дитини із самим собою:*

- Звичайно, Ви маєте право...
- Це Ваше право...
- Мабуть, у Вас є причина...
- Кожний вибирає поведінку, якої він гідний. Тому...

4. *Висвітлити предметний і соціальний результат того,
що зроблено дитиною, щоб сприяти її самостійному осмислен-
ню вчинку:*

- Тепер...
- Ви, мабуть, хотіли..., а вийшло...
- Ви, звичайно, розумієте, що...
- Ви не подумали про те, що...
- Вийшло, певне, не те, чого Ви очікували...

5. *Запропонувати інші способи поведінки як альтернативу
для самовизначення:*

- Можна було б...
- Я бачу інший спосіб...

- Іноді люди в цьому випадку...

6. Ініціювати самосвідомість школяра, спонукаючи його виявити мотиви і пояснити причини того, що трапилось:

- А Ви що самі думаєте...

- Як Ви думаєте, чим це може закінчитись...

- Що тепер будуть думати про Вас інші люди...

- Як після цього до Вас будуть ставитись інші...

7. "Захист" від зовнішніх образ, щоб створити умови для реалізації дитиною себе на іншому рівні культури:

- Це минеться з літами...

- Можливо, Вам здалося...

- Це особливість характеру...

— Людина слабка. Ми всі не завжди поведимося гідно...

8. Несподіване педагогічне рішення, що порушує логіку впливу:

- Однак, всупереч усьому...

- І все ж я сподіваюся...

- Мені б хотілося..., але...

Запропоновані педагогічні дії можуть здійснюватися повністю крок за кроком, а можуть бути обрані окремі операції. Це залежить від ряду причин: складність вчинку, стан дитини, професіоналізм педагога та ін.

Безперечно одне: чим складніша педагогічна ситуація, тим більше кроків потрібно зробити для реакції на поведінку дитини. Такий педагогічний вплив спрямований не на корекцію поведінки, а на розвиток здатності до саморегуляції, особистісної відповідальності за вчинок, який скоїла дитина.

Правила та прийоми впливу на особистість у конфліктних ситуаціях

1. Не треба сваритися і дратуватися, слід реагувати спокійно, відповідати нейтральним тоном. Пам'ятайте, що гнів і злість - ознаки безсилля.

У гострій конфліктній ситуації треба стримувати себе, тому що дві збуджені людини не в змозі дійти згоди.

2. Не треба одразу вступати в полеміку, краще затримати свою реакцію на те, що відбувається. Інколи досить зробити вигляд, що ви, ніби, не помічаєте порушника, хоча в той же час даєте зрозуміти, що добре бачите його дії; оптимальний час затримки - 15-20 секунд. Чинник зневажання дезорганізатора може знизити його активність.

3. Прийом “Я-повідомлення”. Головне у цьому педагогічному прийомі дотримуватися правила незвинувачення й намагатися говорити про власну реакцію, свої відчуття, а не висновки щодо дій іншої сторони. Дуже важливо відокремити людину від проблеми. Реалізуючи прийом “Я-повідомлення” вчитель оголошує свій стан і своє відношення до вчинку, наприклад: Мене завжди дратує...; Мені дуже прикро бачити...; Коли я бачу (або чую)..., я відчуваю...; У мене таке відчуття...; Мені здається...

4. Прийом “Накопичення згоди”. Вчитель ставить запитання так, щоб на них була позитивна відповідь “Так”. Наприклад: Ти, звичайно, маєш сумнів...; Звичайно, тобі зараз дуже важко...; У тебе зараз не має бажання говорити...; Тобі прикро...

5. Підкреслити позитивне в словах учня, наприклад: “Ти цілковито правий, але...”

6. Прийом “Пошук спільних інтересів”. Спрямувати розмову на інші теми, щоб викликати в учня позитивні емоції.

7. Прийом “Співчуття”. Прояв щирої зацікавленості у долі учня.

Якщо вчитель прагне зрозуміти учня і допомогти йому, то учень більш охоче приймає його зауваження, наприклад: Я щиро Вам співчуваю...; Я розумію Ваші почуття...; Я бачу як Ви хвилюєтесь...;

7. Прийом “Переведення реакції”. Прийом реалізується вчителем через початок виконання іншої роботи або переключення уваги на інших людей.

9. Прийом “Раціоналізація ситуації”. Прийом, пов’язаний із внесенням у ситуацію чогось нового, зокрема, гумору, історичного анекдоту тощо.

10. Прийом “Здійснення парадоксальної реакції”. Прийом,

пов'язаний із вдячністю порушнику дисципліни, оскільки від допоміг у чомусь

Алгоритм розв'язання конфліктної ситуації третьою стороною

I. Вступ.

1. Подякувати кожній із конфлікуючих сторін за те, що вони прийшли.

2. Поясніть, що існують правила, які допомагають розв'язати конфліктні ситуації: намагатися вирішити проблему; не ображати словами чи діями; не перебивати співрозмовника; намагатися бути якомога чеснішим.

3. Спитати кожну із конфлікуючих сторін, чи погоджується вона з правилами.

4. Поясніть, що все сказане тут, є конфіденційним.

II. Активне слухання того, що сталося.

1. Вчитель вирішує, хто почне першим.

2. Розповідь своєї версії того, що сталося, однією з конфлікуючих сторін.

3. Вчитель повторює те, що він почув, викладає факти, намагається передати почуття конфлікуючих сторін.

4. Вчитель повторює те ж саме і з іншою конфлікуючою стороною.

III. Визначення проблем та інтересів.

1. Якщо після того, як кожна із сторін розповість свою версію, Ви не можете скласти перелік проблем та інтересів, або Ви не впевнені, що проблеми та інтереси зрозумілі, задайте запитання, наприклад: Розкажіть мені про...; Що Ви відчували?; Чому Ви так подумали? Що Ви хотіли б побачити зараз? Як довго це відбувалося?

2. Скажіть кожній з конфлікуючих сторін, як Ви бачите перелік їхніх інтересів, наприклад: Я чула, що Ви сказали...; Це правильно? Я нічого не переплутала?

IV. Знаходження рішення.

1. Спитайте конфлікуючі сторони, що вони можуть зараз

зробити для вирішення проблеми.

2. Спитайте конфлікуючі сторони, як вони могли б діяти інакше в майбутньому, щоб подібна проблема не виникала.

3. Поможіть знайти рішення, які обидві сторони вважають прийнятними.

4. Чи може кожна із сторін зробити те, про що вони зараз говорять?

5. Чи погодилися обидві сторони на щось спільне?

ПИТАННЯ ГАРАНТОВАНОГО РІВНЯ ЗНАТЬ

1. Виховання як суспільне явище, його багатофакторність.
2. Мета і завдання виховання.
3. Законодавчі документи, що визначають сутність виховання в Україні.
4. Виховний процес, його особливості, основні риси, етапи та складові компоненти, рушійні сили.
5. Самовиховання: сутність, умови, прийоми, педагогічне керівництво самовихованням.
6. Критерії і рівні вихованості. Шляхи удосконалення процесу виховання.
7. Поняття „змісту”. Зміст загальних завдань виховання.
8. Формування особистісних рис громадянина України: національна свідомість та самосвідомість, розвинена духовність, моральна, художньо-естетична, правова, трудова, фізична, екологічна культура.
9. Пріоритетні напрями виховання в сучасній школі: національно-патріотичне виховання, розвиток моральних почуттів і рис поведінки; виховання моралі, громадянської і соціальної відповідальності; розвиток національної і правової свідомості та самосвідомості; формування творчої, працелюбної особистості, виховання цивілізованого господаря.
10. Народньо-педагогічні засоби українського виховання та їх використання в сучасній школі.
11. Поняття “методи” виховання. Різні підходи до класифікації методів виховання.
12. Нетрадиційні методи виховання: народньо-педагогічні методи виховання словом рідної мови, стимулювання, заохочення і спонування дітей, народної сугестології.
13. Поняття “форма” виховання, їх класифікація.
14. Поняття “технологія виховання”. Сутнісні характеристика гуманно-особистісних технологій.
15. Технологія комплексного підходу у вихованні. Її сутнісні характеристики.
16. Технологія побудови особистісно орієнтованої ситуації. Її

структура.

17. Положення, на яких ґрунтується технологія організації виховної справи.
18. Колективна творча справа як виховна технологія. Види колективних творчих справ.
19. Сутнісні характеристики проектно-технологічного підходу у вихованні.
20. Відбір методик організації виховної роботи.
21. Індивідуальна робота. Взаємодія із сім'єю.
22. Оновлення змісту виховного процесу на основі впровадження нових підходів, пробудження пізнавальних інтересів школярів до вивчення і засвоєння національних і загальнолюдських цінностей.
23. Специфіка та особливості методики підготовки і проведення виховних заходів народознавчого характеру, позакласних навчально-виховних заходів національно-культурного та організаційно-педагогічного характеру на засадах народної педагогіки.
24. Соціально-педагогічна значимість календарно-обрядових свят, українських вечорниць. Технологія підготовки і проведення їх в школі.
25. Сучасні проблеми сімейного виховання. Виховні функції батьків. Поняття „педагогічна культура батьків“.
26. Оновлення змісту педагогічної освіти батьків. Організаційні елементи системи підвищення педагогічної культури батьків.
27. Педагогічний всеобуч батьків. Напрями роботи з батьками в школі.
28. Характеристика методів виховання у сім'ї.
29. Характеристика методів вивчення сім'ї.
30. Організаційно-педагогічна діяльність класного керівника з батьківськими комітетами.
31. Індивідуальні, групові та масові форми роботи з батьками. Робота з сім'ями, які потребують особливої уваги.
32. Функції класного керівника в роботі з батьками. Методика

- проведення батьківських зборів.
33. Загальнопедагогічні принципи та вимоги до плану. Види планування, варіативність змісту, форм і методів.
 34. Структура плану, його варіативність.
 35. Специфіка планування виховної роботи з учнями різних вікових груп.
 36. Поняття “моніторинг”, “педагогічний моніторинг”. Компоненти схеми моніторингу якості виховної роботи.
 37. Предмет моніторингу якості виховної роботи у сучасній школі. Стадії педагогічного моніторингу. Їх сутність.
 38. Педагогічна діагностика якості виховної роботи як складова педагогічного моніторингу.
 39. Структура об’єктів педагогічної діагностики. Методи та види діагностики.
 40. Методологічні основи діагностики виховної роботи.
 41. Відбір методик організації виховної роботи. Аналіз виховної роботи.
 42. Поняття “анкетування”. “тестування”. Програма вивчення учнів і типовий план складання характеристики.
 43. Методика проведення анкетування та тестування учнів, учнівського колективу.
 44. Поняття “вихованість”. Критерії та рівні вихованості.
 45. Методика вивчення рівнів вихованості учнів.
 46. Напрями діяльності вчителя щодо визначення рівня вихованості особистості.
 47. Характеристика форм та методів виховної роботи в літніх оздоровчих таборах.
 48. Схарактеризувати роль та місце ігор в літніх оздоровчих таборах.
 49. Мета, завдання літніх оздоровчих таборів. Режим роботи літнього оздоровчого табору.
 50. Організація самоврядування в літніх оздоровчих таборах. Роль і виховне значення лінійок, “вогників” у літніх оздоровчих таборах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ЗАСВОЄННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Базова

1. Алфімов В. Виховна система класу як засіб розвитку соціальної компетенції ліцеїстів / Алфімов В., Комісарова Г. // Рідна школа. – 2005. – №5. – С. 3-8.
2. Білецька І. Вирішення моральних завдань як метод виховання цінності іншої людини / І. Білецька // Рідна школа. – 2005. – №1. – С. 15-20.
3. Бондар Л. Виховання моральних цінностей у школярів / Л.Бондар // Початкова школа. – 2010. – №12. – С. 45-48.
4. Бех І. Д. Інноваційна виховна технологія: сутнісні положення і шляхи реалізації / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2014. - №1. С. 12-17
5. Кузьмінський А. І. Педагогіка: завдання і ситуації: практикум / А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк, В. Л. Омеляненко. — К. : Знання-Прес, 2003. — 167 с.
6. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти. – К.: Видавничий дім “Слово”, 2014. – 440 с.
7. Кондрашова Л.Г. Теорія і методика виховної роботи: навчальний посібник.- Луганськ, 2007. – 224 с.
8. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи. – К, 1990.
9. Прищепя С. М. Основні етапи проектування виховної діяльності класного колективу /С. М. Прищепя //Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – 2013. – Вип. 1. – С. 157-160.
10. Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів України (XX ст.) : посіб. / за ред.. О. В. Сухомлинської, В. С. Курила. – Луганськ: Вид-во ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2010. – 444 с.
11. Оржеховська В.М. Профілактика правопорушень серед неповнолітніх: Навчально-методичний посібник .– К.: „ВІАН”, 2014.– 346 с.– (Міжнародний фонд „Відродження”)
12. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання:теоретико-

дидактичний аспект: / Г. П. Пустовіт. – Книга 1. – Видавництво МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2011. – 379 с.

13. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: Навч. посіб.-К.: Знання, 2012. – 358с.

Додаткова

14. Закон України “Про виховання дітей та молоді” // Світ виховання. – 2004, №4. – С. 3-12
15. Класному керівникові: як оцінити ефективність виховної роботи / упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко.– К.: Шк. світ, 2012.– 120 с
16. Кондрашова Л.Г. Організація проектної діяльності учнів у позаурочний час // Виховна робота в школі, №1 (26), січень 2013 р. с.2-22
17. Матвієнко О.В. Практикум з курсу „Теорія виховання” / М-во освіти і науки України. Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К.: Стилос, 2011.– 259 с.
18. Мільто Л. О. Теорія і технологія розв’язання педагогічних задач : навч. посіб. / Л. О. Мільто - Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 156 с.
19. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 31.10.2011 № 124 – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/-/activity/education/extracurricular-activities-and-children-rights-protection/196/6561/>.
20. Оржеховська В. М. Проблеми превентивного виховання неповнолітніх / В. М. Оржеховська // Початк. шк. – 2011. №4 – С. 4-8
21. Поради досвідченого вчителя: методи заохочення та покарання // Я–Перший. Частина 2.– 2010.– №1–2.– С.23–26.
22. Превентивне виховання та профілактика шкідливих звичок у позаурочний час // Позакласний час.– 2010.– №2.– С. 13–44.
23. Сухомлинський В. Проблеми виховання всебічно розвинутої особистості. Щоб душа не була пустою. Як спонукати людину до постійного розвитку і вдосконалення. Як спонукати

до самовиховання в моральній сфері. Тв. в 5-ти т., Т. 1, 2, 5. –К., 1976.

24. Формування навичок здорового способу життя у дітей і підлітків: За проектом „Діалог”: Навч.-метод. Посіб. / О.В.Вінда, О.П.Коструб, І.Г.Сомова, та інші. – 3- те вид., перер. і допов.. – К., 2014.- 284 с.
25. Шахненко, В. Підготовка учнів до створення сім’ї та виховання дітей / В. Шахненко // Здоров’я та фізична культура.– 2012.– №1 (січень).– С. 1, 3–5.
26. Яременко, Н. Колективна творча діяльність як виховна технологія : Сутність понять: „Колективна творча справа”, „Колективна творча діяльність”, „Колективне творче виховання” / Н. Яременко // Шкільний світ. Бібліотека.– 2011.– №2.– С. 5–17.

Інформаційні ресурси. Сайти педагогічної періодики

www.mon.gov.ua	Офіційний сайт МОН України	Нормативні документи, навчальні і виховні програми, аналітичні звіти, рекомендації
http://www.rdhu.edu.ua	Сайт РДГУ	Новини університету, оголошення
www//pochatkova-shkola.net/journal.htm	Журнал “Початкова школа”	Статті, методичні розробки, рекомендації, навчально-методичний матеріал
www//obdarovana-dytyna.com.ua	Журнал “Обдарована дитина”	Розробка уроків, виховних заходів, що стосується роботи з обдарованими дітьми різних вікових категорій
www//svit_vykhovannia/ net/journal.htm	Журнал “Світ виховання”	Матеріали з досвіду роботи шкіл України; навчально-методичний матеріал; розробки позакласних заходів

www//klasnyi_kerivnyk.net/journal.Htm	Журнал “Класний керівник”	Навчально-методичний матеріал
www//journal.osnova.com.ua	Журнал “Основа”	Документи, посібники з методики виховної роботи; навчально-методичний матеріал
www//shlyakh_osvity.com.ua	Журнал “Шлях освіти”	Навчально-методичний матеріал
www//ridna_shkola.net/journal.htm	Газета “Рідна школа”	Друк наукових результатів психологічних та педагогічних досліджень. Планування. Технології навчання і виховання
http://mon.gov.ua/activity/education/extracurricular-activities-and-children-rights-protection/196/6561/	Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загально-освітніх навчальних закладів України: наказ МОН	Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів

ПРОГРАМА ВИВЧЕННЯ УЧНЯ І СКЛАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ

1. Демографічні відомості: прізвище, ім'я та по батькові; день, місяць, рік народження; прізвище, ім'я та по батькові матері і батька, їхня професія, місце роботи, займана посада, домашня адреса, телефон.

2. Умови розвитку та виховання в сім'ї: склад сім'ї, матеріально-побутові умови, вплив батьків на виховання дитини, їх психолого-педагогічна культура, ставлення до школи.

3. Рівень фізичного розвитку: стан здоров'я, володіння санітарно-гігієнічними навичками, спортивні інтереси, потреби.

4. Моральні якості. Загальний рівень морального розвитку; знання морально-етичних норм і правил; рівень сформованості вмінь і навичок у моральній поведінці, співвідношення їх із загальнолюдськими і національними морально-духовними цінностями; соціально-моральний статус у колективі; рівень і особливості спілкування з молодшими, ровесниками і старшими; рівень сформованості почуттів патріотизму та інтернаціоналізму, національної гідності; рівень правової й екологічної культури, здатності до самооцінки; особливості прояву дисциплінованості, відповідальності, совісті, соціальної зрілості й активності, милосердя, гуманізму.

5. Розумовий розвиток: загальний розумовий розвиток, рівень інтелекту, потенційні розумові можливості, інтереси, схильності, ставлення до навчальної діяльності; сформованість мотивів навчання; рівень володіння методами і прийомами самостійної пізнавальної діяльності; успішність, її адекватність розумовим можливостям.

6. Трудове виховання: сформованість ставлення до праці, її різних видів, мотивів трудової діяльності; рівень володіння вміннями і навичками в різних видах праці; соціальні інтереси до праці; загальна культура різних видів праці (фізичної, обслуго-

вуючої, розумової), інтереси і схильності до певних видів професійної діяльності, рівень і стійкість професійної орієнтації.

7. Естетична вихованість: сформованість естетичних почуттів та вмій, інтереси і схильності до різних видів мистецтва; здатність творити прекрасне в повсякденній діяльності.

8. Психічний розвиток: потреби і рівень сформованості уваги, культури мовлення, відчуттів, сприймання, пам'яті, мислення, уваги, почуттів, волі; особливості прояву характеру; здібності; темперамент.

9. Особливості впливу біологічного і соціального факторів на розвиток особистості учня. Особливі випадки впливу на вихованця, його наслідки.

10. Загальні психолого-педагогічні висновки: позитивні якості сформованості особистості з погляду всебічного гармонійного розвитку особистості; недоліки і складності у соціально-психологічному становленні вихованця, їх причини, шляхи і засоби подолання; рекомендації індивідуального підходу і виховних заходів впливу

**ПРОГРАМА ВИВЧЕННЯ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ
І СКЛАДАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ**

1. *Склад класу:* віковий склад класу; пізнавальний рівень, розвиток учнів; працездатність та успішність учнів.

2. *Рівень розвитку колективу:* стадія (етап) розвитку дитячого колективу; характерні ознаки розвитку колективу; особливості розвитку активу, його роль у формуванні і зміцненні колективу; діяльність органів самоврядування; напрямки і стилі взаємин між активом, органами самоврядування та між вихованцями; лідери в колективі; їх вплив на життєдіяльність вихованців; вплив перспективних ліній на розвиток колективу; напрямки і форми зв'язку класного колективу із загальношкільним.

3. *Рівень морально-духовного розвитку колективу:* рівень володіння загальнолюдськими цінностями; особливості прояву почуттів членів колективу; рівень захищеності особистості; сформованість вмінь і навичок у моральній поведінці.

4. *Рівень фізичного розвитку колективу:* загальний стан здоров'я учнів; ставлення дітей до фізичної культури і спорту; потреби у фізичному розвитку.

5. *Рівень трудового виховання:* ставлення учнів до праці (громадської діяльності); рівень сформованості соціально-психологічної готовності до праці; сформованість вмінь і навичок у сфері трудової діяльності; професійна "спрямованість" учнів.

6. *Рівень естетичного виховання:* сформованість почуттів прекрасного; інтереси учнів до певних видів мистецтва; потреби учнів у сфері естетичного розвитку.

7. *Шляхи та засоби* подальшого формування класного колективу, створення сприятливих умов для розвитку особистості в колективі.

**ПРАВИЛА ВИВЧЕННЯ УЧНІВ
КЛАСНИМ КЕРІВНИКОМ**

1. Вивчення має бути скероване на виявлення особливостей процесу фізичного, психічного і соціального розвитку конкретного вихованця.

2. Дослідження процесів розвитку школярів має тривати протягом усіх років навчання.

3. Діагностика повинна виявляти не лише наявний рівень розвитку конкретної особистості, а й проектуватися, за висловом Л.С. Виготського, з урахуванням “зони найближчого розвитку”.

4. Рівень розвитку особистості має бути описаний як змістовна характеристика відповідної діяльності, а процес розвитку має розглядатися як зміна якісних своєрідних етапів розвитку цієї діяльності.

5. Вивчення особистості школярів та їх колективів важливе не саме собою. Воно завжди повинне бути спрямоване на розв'язання конкретних педагогічних завдань.

6. Вихователь у процесі вивчення учнів має бути сповнений педагогічного оптимізму щодо розвитку вихованців, їх соціально-психологічного зростання.

7. Домагатися комплексності у вивченні учнів, охоплювати усі сторони фізичного, психічного і соціального розвитку.

8. Застосування методів і методик вивчення учнів і шкільних колективів має відповідати віковим можливостям дітей.

9. Дослідження соціально-психічного розвитку, як правило, повинно проводитися у природних умовах навчально-виховного процесу.

10. Діагностикою мають бути охоплені усі учні, вона повинна проводитися систематично.

11. Вивчення учнів поєднується з виховним впливом на них.

12. Вивчаючи учнів, слід акцентувати увагу на позитивних, а не негативних рисах характеру та поведінки.

ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ КЛАСНИМ КЕРІВНИКОМ ЕТИЧНОЇ БЕСІДИ

1. Бесіди проводить класний керівник.
2. Тривалість бесіди залежить від віку учнів: 1-4 класи – 25-30 хвилин, 5-7 класи – 30-40 хвилин, 8-11 класи - до 45 хвилин.
3. Підготовка до бесіди має займати 5-6 днів.
4. Тема бесіди залежить від віку учнів, рівня розвитку первинного колективу, стилю взаємин у колективі
5. Проведення бесід включає такі основні етапи: підготовчий, проведення бесіди, наступна діяльність школярів, оцінка вчителем рівня сформованості моральних норм і навичок.
6. Залучення усіх дітей до висловлення власних думок щодо певних моральних понять.
7. Необхідно стимулювати школярів до виявлення соціальної активності під час бесіди.
8. Використовувати цікавий матеріал, педагогічні ситуації, які б спонукали школярів до активної емоційно-розумової діяльності.
9. Продумувати логічно доцільний план бесіди, виділяти опорні моральні поняття, які мають стати основою формування у школярів моральних вмінь і звичок.
10. Визначити для учнів, з урахуванням їх індивідуальних можливостей, конкретні завдання для підготовки до бесіди, які викликали б у них певний інтерес.
11. Після завершення бесіди класний керівник має уважно аналізувати особливості впливу бесіди на поведінку вихованців, класного колективу в цілому.
12. Не припиняти роботу вихованців над темою бесіди. Давати домашні завдання, залучати учнів до колективної роботи над матеріалом, що стосується теми (пошуки нових матеріалів, підготовка тематичних газет, альбомів та ін.).

ДОДАТОК Д

ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ ДИСПУТУ

1. Перш ніж сперечатися, подумай, що є темою диспуту.
2. Сперечайся чесно і щиро. Не спотворюй і не перекручуй думок і слів свого товариша.
3. Починаючи суперечку, зрозуміло і повно вислови свої судження і положення, які маєш захищати або доводити їх правильність.
4. Пам'ятай, що переконливим доказом, кращим засобом заперечення є точні й аргументовані факти.
5. Доводячи і заперечуючи, говори зрозуміло, просто, чітко, точно.
6. З великою повагою стався до думок своїх співрозмовників.
7. Якщо довели помилковість твоїх суджень, думок, май мужність визнати правоту “супротивника”.
8. Не перебивай виступу “супротивника” на півслові. Дочекайся, коли він висловить свою думку і тоді включайся в суперечку.
9. Хай тебе завжди супроводжує почуття толерантності у взаєминах з учасниками диспуту.
10. Закінчуючи виступ, підбий підсумки, сформулюй висновки.
11. У ході суперечки концентруй увагу не на особистості свого “супротивника”, а на сутності його думок. Чітко дотримуйся встановленого регламенту.
12. Говори не від абстрактного колективу, а лише від себе.
13. Головна зброя на диспуті - аргументи, факти, докази, логічна послідовність. Міміка, жести, вигуки не замінять головного.
14. Якщо не маєш власної думки або приховуєш її, краще не бери участі в суперечці.

ДОДАТОК Е

ПРАВИЛА ПРОВЕДЕННЯ КЛАСНОЇ ГОДИНИ

1. Проводьте класні години систематично.
2. Не влаштовуйте на класних годинах педагогічних “розбором” випадків життєдіяльності учнів, що накопичилися протягом певного часу.
3. На кожну годину виносьте розгляд питання, яке викликає в учнів інтерес, сприятиме задоволенню їх інтересів.
4. Складайте план проведення класної години.
5. Добирайте для класної години цікавий матеріал, який спонукав би учнів до вільного висловлювання своїх думок.
6. Забезпечуйте мажорний тон у спілкуванні учнів.
7. Заохочуйте учнів до вільного висловлювання своїх думок, не дорікайте їм за помилковість суджень.
8. Враховуйте особливості соціально-психічного розвитку дітей певного віку.
9. Створюйте умови для психічного і соціального розвитку школярів у процесі вільного спілкування.
10. Навчайте учнів ставити запитання, слухати відповіді, спілкуючись виховуйте у них терпимість.
11. Поважайте думки усіх вихованців, особливо нестандартні.
12. Залучайте всіх учнів до розмови, не залишайте поза увагою несміливих.
13. Вивчайте інтереси учнів для визначення подальших тем класних годин.
14. Не обмежуйте проведення класних годин стінами класної кімнати. Проводьте їх в музеях, на природі, за місцем праці батьків та ін.

ДОДАТОК Є

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ АНКЕТУВАННЯ І ТЕСТУВАННЯ УЧНІВ ТА КОЛЕКТИВУ

1. Визначення мети проведення дослідження: створити загальне уявлення про учня, колектив; виявити основні перспективні лінії у вихованні; знайти “точки відліку” у плануванні виховних завдань з колективом; розв’язати певну педагогічну проблему; виявити труднощі у розвитку вихованців.

2. Виявлення критеріїв та показників досліджуваних якостей.

3. Вибір доцільних засобів – анкет, тестів, або створення власних анкет відповідно до мети та змісту досліджуваних якостей.

4. Забезпечення належної процедури проведення анкетування чи тестування.

5. Загальний аналіз або аналіз по кожному учню, що дозволить з’ясувати своєрідність розвитку учня та колективу.

6. Використання результатів дослідження у подальшій виховній роботі: як важливу “інформацію для розміркування” на виховній годині чи на батьківських зборах, як критерій для відбору матеріалів для виховних заходів, для координації виховних впливів інших суб’єктів виховного процесу.

ДОДАТОК Ж

ДІЛОВА ГРА “АУКЦІОН ІДЕЙ”

Мета гри. Залучити учнів до планування роботи. Учні утворюють кілька (4-5) мікрогруп по 5-6 осіб, кожна з яких виконує 4 завдання.

Завдання 1. Підготувати коротке повідомлення про те, що цікавого було в класі в минулому навчальному році.

Завдання 2. Назвати причини, які заважають вам жити у школі цікаво і красиво.

Завдання 3. Розробити 10 ідей і варіантів цікавих справ, форм відпочинку.

Завдання 4. Розробити план-сценарій цікавої справи у класі.

Групам виділяється певний час на виконання завдань. Потім представники кожної з груп знайомлять учасників аукціону зі своєю інформацією.

СХЕМА САМОАНАЛІЗУ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

1. Стисла характеристика колективу та окремих учнів:
 - загальні відомості про учнів та їхні сім'ї;
 - суспільна та пізнавальна активність;
 - відповідальність за загальну справу;
 - самодисципліна;
 - уміння переборювати труднощі;
 - культура поведінки в школі та поза нею;
 - працьовитість;
 - повага до законів, символів держави.
2. Визначення виховних завдань, які поставлені в минулому році (аналіз причин невиконання тих чи інших із них).
3. Аналіз змісту виховання (які звички, знання, вміння, навички формувалися в учнів).
4. Аналіз використовуваних форм виховної роботи (класних годин, зборів, екскурсій, колективних творчих справ тощо).
5. Аналіз використовуваних методів (власного прикладу, переконання, вимоги, стимулювання, доручення, бесіди, пояснення, гри, змагання тощо).
6. Аналіз умов виховання:
 - санітарно-побутових;
 - гігієнічних;
 - естетичних;
 - природних;
 - соціально-культурних.
7. Аналіз засобів виховання:
 - дитячого колективу (рівень згуртованості, сформованість громадської думки, традиції, наявність лідерів, неформальних груп спілкування);
 - системи суспільних відносин у школі;
 - особистості вчителя;
 - системи учнівського самоврядування (визначення його ефективності).
8. Аналіз результативності індивідуальної виховної роботи:

- з педагогічне занедбаними дітьми (зазначаються кількість дітей, які стоять на обліку, яких знято з обліку, причини постановки на облік, подається характеристика методів та засобів, які використовуються в роботі);
 - з дітьми, які не цікавляться навчанням;
 - з обдарованими дітьми.
- 9 Аналіз роботи з педагогічним колективом:
- єдиних педагогічних вимог до школярів;
 - рівня реалізації всіма учителями в навчальному процесі виховної функції уроку;
 - участі педагогів у позаурочній та позакласній виховній роботі;
 - взаємодії з керівниками гуртків, секцій.
10. Аналіз роботи з батьками та громадськістю
- взаємодія з сім'єю (визначення єдиної позиції щодо виховання, участі батьків у виховній роботі класу, школи);
 - тематика батьківських зборів, їх результативність.
11. Аналіз результатів виховної роботи:
- визначення реального рівня виховання;
 - визначення ступеня відповідності реальних результатів поставленим цілям;
 - характеристика динаміки змін рівня вихованості за роками навчання.
12. Додатки: карта здоров'я учнів класу, карта вихованості, у якій фіксується рівень вихованості учнів.

БАТЬКІВСЬКІ ЗБОРИ

Тематика класних зборів різноманітна і визначається загальними завданнями виховання, умовами навчально-виховної роботи в даному класі, рівнем загальної культури та педагогічного кругозору батьків. Теми зборів намічаються залежно від конкретних виховних завдань та від запитів батьків. Теми зборів підкажує саме життя школи чи класу. Примірна тематика батьківських зборів: “Як допомогти дітям добре вчитися?”, “Привчання школярів до посильної праці”, “Виховання у дітей любові до Батьківщини”, “Про вибір професії”, “Про виховання правдивості та чесності”, “Виховання павичок і звичок культурної поведінки в сім’ї”, “Що і як читати дітям”, “Про заохочення та покарання дітей у сім’ї”, “Авторитет і особистий приклад батьків”, “Про участь дітей у побутовій праці”, “Про виховне значення дитячих ігор”, “Роль сім’ї у розвитку пізнавальних інтересів учнів”, “Розумове виховання дітей у сім’ї”, “Наукова організація навчальної праці школяра”.

БАТЬКІВСЬКІ ЗБОРИ В 6-МУ КЛАСІ ТЕМА: РОЛЬ КНИГИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ.

Форма проведення: “круглий стіл”.

Збори проходять за участю дітей. Проводиться анкетування батьків та дітей за аналогічними запитаннями. Результати анкетування класний керівник використовує для подальшої роботи з батьками й учнями.

Підтеми для обговорення:

1. Виступ бібліотекаря школи з аналізом читацьких умінь, запитів учнів. Нагородження найактивніших читачів.
2. Виступ учителів-предметників про підручник і основні вимоги до уроку.
3. Виступи батьків і дітей з проблем:
 - а) книга в нашій родині;
 - б) традиції нашої родини;

в) ставлення учнів до читання (результати техніки читання в 6-му класі).

4. Відкриття “Книги читацьких рекордів” класу. Найактивніший читач.

Анкета для батьків:

1. Чи полюбляє ваша дитина читати? Яким книжкам вона віддає перевагу?

2. Ваша дитина прочитує книжку швидко чи ні?

3. Які книжки люблять у вашій родині?

4. Ваша дитина вважає книгу гарним подарунком?

ТЕМА: ФІЗИЧНИЙ РОЗВИТОК ШКОЛЯРА

Підтеми для обговорення:

1. Фізіологічні проблеми дорослішання дітей (виступ лікаря).

2. Завдання фізвиховання, вимоги до уроку, проблеми класу, шляхи їх вирішення, спортивні гуртки і секції (виступ учителя фізичної культури).

3. Проблеми фізичного розвитку учнів, шляхи вирішення проблеми у класі (виступ класного керівника).

Анкета для учнів:

1. Чи подобаються тобі уроки фізичної культури?

2. Що ти любиш робити на цих уроках?

3. Що б ти хотів виправити в собі за допомогою цих уроків?

4. Що б ти хотів побажати вчителю фізичної культури?

Цікавим буде порівняння результатів анкетування батьків і учнів, проведеного з цієї тематики раніше.

ДІЛОВІ ПЕДАГОГІЧНІ ІГРИ

МЕТОДИ ВИХОВАННЯ (ПЕРЕКОНУВАННЯ, ПРИКЛАД)

Мета: Сприяти формуванню у студентів умінь оптимально використовувати метод переконування у вихованні учнів (молодшого, середнього, старшого шкільного віку).

Учасники:

- а) студенти-“вихователі” (2-3);
- б) студенти-“учні” (10-12);
- в) студенти-“експерти” (2-3).

Інструкція для “учителів-вихователів”

Уявіть, що вам необхідно сформувати в учнів (певної вікової групи) усвідомлене розуміння сутності дисципліни на уроках (в театрі, на екскурсії). З цією метою необхідно використати метод переконування (з різними прийомами) і метод прикладу.

Інструкція для “учнів”

Ви учні 6-го (8-го, 10-го) класу, у вас погана дисципліна на уроках історії (вам треба йти на екскурсію на виробництво, в театр), ви не розумієте, навіщо підкорятися якимось правилам, вам хочеться вести себе вільно, розкуто. У цьому ви намагаєтесь переконати класного керівника.

Інструкція для “експертів”

Необхідно уважно стежити за діями "учителя-вихователя" і поведінкою "учнів" у ході виховної роботи. Обговоріть поведінку і дії обох сторін і дайте відповіді на такі запитання:

1. Який рівень сформованості в учнів поняття "дисципліна" та рівень їх дисциплінованості в їхній поведінці? Наскільки вони готові "прийняти" вимоги учителя?

2. Як учитель розуміє сутність дисципліни та її роль у формуванні особистості?

3. Як спрацьовують методи переконування і прикладу в діяльності "вихователя"? Які прийоми були використані?
4. Чи вміє "вихователь" спілкуватися з "учнями"? Оцініть діяльність "учителя - вихователя" (за 10-бальною шкалою).

МЕТОДИ ВИХОВАННЯ (ЗАХОЧЕННЯ, ПОКАРАННЯ)

Мета: Сприяти формуванню у студентів умінь цілеспрямовано використовувати заохочення і покарання у виховній роботі з учнями 5—6-х класів.

- Учасники:* а) студенти –“вихователі” (2-3);
б) студенти –“учні” (10-12);
в) студенти –“експерти” (2-3).

Інструкція для "вихователів"

Ви молодий учитель, класний керівник 6-го класу, учні брали участь у підготовці та проведенні загальношкільного свята “Золота осінь”. Діяльність класного колективу була помітна на святі: досить добре оформили кімнату казок. Особливо активно працювали три учні: Людмила Т., Ігор М., Іра Д. Але два учні - Андрій О. та Сергій А. не брали участі у підготовці до свята (Андрій допомагав хворій мамі, а Сергій під час свята пошкодив виставку квітів учнів 5 класу). Вам необхідно дати оцінку діяльності колективу і конкретних учнів, використовуючи метод заохочення і покарання.

Інструкція для “учнів”

Ви задоволені, що на святі посіли друге місце. Навіть до класу поприносили ті вироби, що готували своїми руками і виставляли на святі. Люда, Ігор, Ірина нічим не виділяються серед інших учнів, хоча класний керівник і відзначив їхню старанність. Андрій відчуває вину перед товаришами. А ось Сергій і тут поводить себе задирливо: "А що ви мені зробіте?"

Інструкція для “експертів”

1. Уважно простежте за поведінкою колективу у його ставленні до своєї діяльності. Як учні класу ставляться до своїх недбайливих товаришів?

2. Проаналізуйте, як вихователь уміє оцінювати позитивну діяльність колективу учнів, зокрема Люди, Ігоря, Ірини.

3. Як вихователь використовує методи заохочення і покарання у стимулюванні діяльності учнів (колективу в цілому, Люби, Іри, Ігоря, Андрія та Сергія)?

Оцініть виховну діяльність "учителя — вихователя" (за 10-бальною шкалою).

МЕТОДИ ВИХОВАННЯ (ВПРАВИ)

Мета: Створити умови для формування в майбутніх вчителів умінь використовувати методи вправ у системі виховання учнів; формування у них навичок виконання правил поведінки в класі.

Учасники: а) студенти –“вихователі” (2-3);

б) студенти –“учні” (10-12);

в) студенти –“експерти” (2-3).

Інструкція для “вихователів”

Уявіть, що ви учитель 1-го класу. Вам необхідно допомогти і дітям у формуванні умінь і навичок підніматися за партою, виявляти бажання відповідати на запитання учителя, виходити з класу і заходити до нього, просити в учителя ручку (книгу, зошит) і т. п.

Інструкція для “учнів”

Ви учні 1-го класу, навчаєтесь лише другий місяць. Ви з шумом піднімаєтесь з-за парт, не вмієте правильно піднімати руку, коли про щось хочете запитати, не знаєте, як просити в учителя ручку чи зошит, не вмієте правильно зайти до класу. Усі дії ви виконуєте навмисне шумно, незграбно.

Інструкція для “експертів”

1. Уважно спостерігайте за діями “учнів” та “учителів”.

2. Оцініть, наскільки уміло “вчитель” використовує метод вправ для формування в учнів необхідних умінь у поведінці.

3. Проаналізуйте ефективність використання методів і прийомів.

Оцініть виховну діяльність "учителя" (за 10-бальною шкалою).

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ БЕСІДИ У ВИХОВНІЙ РОБОТІ З УЧНЯМИ

Мета: Створити умови для формування в майбутніх учителів умінь використовувати етичну бесіду з метою виховання в учнів правдивості і чесності.

Учасники: а) студенти –“вихователі” (2-3);

б) студенти –“учні” (10-15);

в) студенти –“експерти” (2-3).

Інструкція для "учителя-вихователя"

Ви прийшли працювати учителем математики і класним керівником 5-го класу. З перших днів помітили, що учні схильні казати неправду не лише один одному, а й учителеві, не виявляють чесності у взаємовідносинах між собою. Після першого ознайомлення з колективом учнів вирішили розпочати справу з етичної бесіди, з'ясування не лише особливостей поведінки дітей, а й розуміння ними сутності понять "чесність", "правдивість".

Інструкція для "учнів"

Ви учні 5-го класу. До свого класного керівника ставитеся з інтересом та певною настороженістю. Для вас початок розмови про правдивість і чесність не є новиною: "Уже багато говорили про це, та всі потроху брешуть". Намагаєтесь зрозуміти значення понять "чесність", "правдивість". Наводите приклади прояву чесності, правдивості, брехливості. Аж ніяк не погоджуєтесь з учителем, що можна жити, завжди-завжди говорячи правду.

Інструкція для "експертів"

1. Простежте за ходом і логічною послідовністю бесіди.
2. Наскільки "вихователь" уміє залучити усіх учнів до зацікавленої розмови? Чи вміє "педагог" слухати учнів?

3. Наскільки вдало "учитель" використовує приклади із повсякденної життєвої практики людей взагалі і класного колективу зокрема?

4. Якою мірою "учитель" зміг вплинути на свідомість і волю вихованців у відновленні в їхній свідомості цінності правдивості і чесності?

Оцініть виховну діяльність "учителя" (за 10-бальною шкалою).

ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОГО КОЛЕКТИВУ

Мета: Сприяти формуванню у студентів умінь розвивати дитячий колектив.

Учасники: а) студенти –“вихователі” (3-4);

б) студенти –“учні” (15-16);

в) студенти –“експерти” (2-3).

Інструкція для “вихователя”

Уявіть, що ви прийшли працювати в щойно організовану школу, в якій навчаються школярі, які раніше перебували в різних школах. Вас призначили класним керівником 6-го класу. Перше знайомство показало, що колектив у своєму розвитку перебуває на першій стадії. Вам необхідно визначити програму дій, яка спрямована на прискорення процесу розвитку і формування колективу, і обговорити її з вихованцями.

Інструкція для “учнів”

Ви учні 6-го класу. До цього навчалися в різних школах. Лише 5 учнів з однієї школи(тримаються разом і відособлено, від інших), ви не знаєте як слід навіть імен один одного. На запитання класного керівника: “Що вас цікавить? Чим ви хотіли б зайнятися?” зрозумілої відповіді не дали. Спільних інтересів немає. На пропозицію педагога піти в туристичний похід або на виставку реагуєте зі значним інтересом. Проте на інші пропозиції — байдуже.

Інструкція “експертам”

1. Уважно спостерігайте за ходом дій "класного керівника".

2. Визначте, чи справді колектив перебуває на першій стадії свого розвитку.

3. Визначте, як "вихователь" розуміє і здійснює стратегічну лінію поведінки з цим колективом.

4. Оцініть, якою мірою запропонована програма "прийнята" (або "відкинута") учнями. Чи буде вона "працювати"?

Оцініть діяльність педагога (за 10-ти бальною шкалою).

ФОРМУВАННЯ УЧНІВСЬКОГО КОЛЕКТИВУ

Мета: Сприяти формуванню у студентів умінь здійснювати керівництво колективом залежно від рівня його розвитку.

Учасники:

а) студенти – "вихователі" (2-3);

б) студенти – "учні" (12-14);

в) студенти – "експерти" (3-4).

Інструкція для "вихователя"

Уявіть, що вас призначили класним керівником дитячого колективу (7-й клас), який перебуває на другій стадії розвитку. Вашому колективу необхідно обрати органи самоврядування (або взяти участь у ремонті шкільного приміщення). Ви і маєте розв'язувати ці завдання.

Інструкція для "учнів"

Ви учні 7-го класу. Колектив у цілому згуртований, добре розвинений актив із 7—8 учнів. Ви наполягаєте, аби повністю поновить органи самоврядування. Учитель вносить свої пропозиції для обрання членів органів самоврядування. Але ви не погоджуєтесь, наполягаєте на дотриманні демократичних принципів, висуваєте альтернативні кандидатури. Але частина "учнів" виявляє пасивність, байдужість.

Інструкція для "експертів"

1. Уважно слідкуйте за ходом процесу обрання органів самоврядування.

2. Дайте оцінку соціально-психологічній зрілості активу класу.

3. Оцініть рівень розуміння “вихователем” стратегії і тактики керівництва колективом, який перебуває на другій стадії розвитку.

Оцініть доцільність педагогічних дій “вихователя” (за 10-бальною шкалою).

РОБОТА КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З БАТЬКАМИ

Мета: Сприяти формуванню у студентів умінь спілкуватися з батьками учнів, домагатися єдності педагогічних вимог до вихованців.

Учасники:

- а) студенти – “вихователі” (2-3);
- б) студенти – “батьки” (4-5);
- в) студенти – “експерти” (3-4);
- г) студенти – “глядачі” (10-12).

Інструкція для “вихователя”

Ви класний керівник 7-го класу. Працюєте перші три місяці, батьків знаєте погано. Запросили до школи матір Оксани К. За оцінками ви знаєте, що Оксана вчиться добре, систематично готується до уроків, охайна, дбайлива, її поважають товариші по класу. Але останнім часом захопилась юнаком з 9-го класу, надмірно використовує косметику.

Інструкція для “батьків”

Класного керівника бачите вперше. Працюєте на заводі збірни-1 ком радіоапаратури. Педагогічної освіти не маєте, справами доньки мало цікавитесь. Інформацію класного керівника сприймаєте дещо скептично: "Оксана дома в усьому допомагає по господарству", "Навчання — це не головне і ще не все. Головне якою буде", "Я теж закохалась у 14 років".

Інструкція для “експертів”

1. Уважно простежте за ходом бесіди “вихователя” з “мамою”.
2. Як “вихователь” уміє спілкуватися з батьками?

3. Як “вихователь” уміє використати позитивні і негативні чинники поведінки “учениці” для аргументації вибору тактика виховання “учениці” з боку “вихователів”, “батьків”?

4. Чи зумів “класний керівник” зацікавити “маму” новими змінами у поведінці Оксани і забезпечити міцний союз “вихователь – батьки”?

Оцініть рівень педагогічної грамотності “вихователя” (за 10-бальною шкалою).

Інструкція для “глядачів”

Стежте за діями “вихователя” і “мами”, візьміть участь в аналізі цього педагогічного процесу.

ПЕДАГОГІЧНЕ КЕРІВНИЦТВО ПОЗАКЛАСНОЮ ТА ПОЗАШКІЛЬНОЮ РОБОТОЮ УЧНІВ

Мета: Сприяти формуванню у майбутніх учителів умінь здійснювати педагогічне керівництво позакласною і позашкільною роботою учнів.

Учасники:

а) студенти – “вихователі” (2-3);

б) студенти – “учні” (14-15);

в) студенти – “експерти” (2-3).

Інструкція для “вчителів”

Ви класний керівник 7-го класу. Працюєте з класом перші два місяці. У школу приходять працівники позашкільних виховних установ (будинку дитячої творчості, станції юних натуралістів, дитячої спортивної школи та ін.) і запрошують ваших вихованців для участі в гуртках, секціях. Всі учні виявили бажання брати участь в роботі гуртків, навіть ті діти, які погано вчаться. Ви дещо розгубилися. Що робити? Діти після уроків будуть поспішати на заняття у своїх гуртках.

Інструкція для “учнів”

Ви учитесь у 7-му класі. У класі майже немає гуртків за інтересами. Вас захопили пропозиції працівників позашкільних установ брати участь у роботі гуртків. 5 учнів (Іра С., Коля Т., Альоша М., Дмитро К., Наташа М.) слабенько вчаться, але теж

рвуться в гуртки. Вони просять у класного керівника дозволу. Він заперечує, учні збентежені. Кожен аргументує свої наміри брати участь у тому чи іншому гуртку.

Інструкція для “експертів”

1. Простежте за перебігом бесіди “класного керівника” з учнями про їхні наміри.

2. Як “вихователь” поставився до інтересів “учнів”? Як враховує індивідуальні інтереси і можливості “учнів”?

СЛОВНИК КЛЮЧОВИХ ТЕРМІНІВ

ВИХОВАНІСТЬ - якісна характеристика рівня освіти й виховання людини. Відбиває високу освіченість, моральну досконалість і етичність поведінки. Комплексна властивість особистості, яка характеризується наявністю і рівнем сформованості в неї суспільно значущих якостей, що відображують всебічність її розвитку.

ВИХОВАННЯ –1) *у широкому соціальному змісті* – передача накопиченого старшим поколінням досвіду (знань, умінь, способів мислення, духовної спадщини людства) – наступним (молодшим); 2) *у вузькому соціальному змісті* – спрямований вплив на людину з боку суспільних інститутів з метою формування в неї певних знань, поглядів і переконань, моральних цінностей, політичної орієнтації, підготовки до життя; 3) *у широкому педагогічному змісті* – спеціально організований процес, спрямований на формування певних якостей особистості, процес керування її розвитком, що проходить через взаємодію вихователя й вихованця; 4) *у вузькому педагогічному змісті* – процес і результат виховної роботи, спрямованої на вирішення конкретних виховних завдань.

ВИХОВНА РОБОТА – діяльність вчителів, класних керівників, батьків щодо здійснення формування певних рис особистості вихованців, з урахуванням конкретних умов функціонування (вік учнів, регіон та ін.) та характеризує безпосереднє планування, організацію та проведення тих чи інших виховних заходів у конкретному навчальному закладі, класі.

ВИХОВНА СИСТЕМА - сукупність таких взаємозалежних компонентів, як виховні цілі; люди, які їх реалізують в процесі цілеспрямованої діяльності; відносини, що виникають між учасниками; освоєне середовище й управлінська діяльність щодо забезпечення життєздатності. Спосіб (уклад) життя учнівського колективу, усі сторони (компоненти) якого відповідають певній меті та забезпечують у процесі свого функціонування досягнення заданого результату - визначення рис (меж) розвитку й моральних якостей особистості.

ГРА - форма діяльності в умовних ситуаціях, спрямована на відтворення й засвоєння суспільного досвіду, фіксованого в соціально закріплених способах здійснення предметних дій, у предметах науки й культури. У ній як в особливому виді суспільної практики відтворюються норми людського життя й діяльності, підпорядкування яким забезпечує пізнання й засвоєння предметної й соціальної дійсності, а також інтелектуальний, емоційний і моральний розвиток особистості.

ГРА ДІЛОВА - форма відтворення предметного й соціального змісту професійної діяльності, моделювання системи відносин, характерних для даного виду практики.

ГРА РОЛЬОВА - спільна групова гра, у якій учасники беруть на себе різні соціальні ролі в спеціально створюваних сюжетних умовах. Використовується в природних умовах соціального розвитку дітьми, у корекційному розвитку дітей, у спеціальному навчанні та ін.

ГУМАНІЗМ (людяний, людський) – 1) історично змінювана система поглядів, що визнає цінність людини як особистості, її право на волю, щастя, розвиток і прояв своїх здібностей, яка вважає благо людини критерієм оцінки соціальних інститутів, а принципи рівності, справедливості, людяності бажаною нормою відносин між людьми; 2) світогляд, основними принципами якого є любов до людей, повага до людської гідності, турбота про благо людей; 3) сукупність поглядів, що виражають повагу до гідності й прав людини, її цінності як особистості, турботу про благо людей, їхній всебічний розвиток, створення сприятливих для людини умов громадського життя.

ДЕВІАНТНА ПОВЕДІНКА – неадаптована поведінка, що протікає в дитячому й підлітковому віці й така, що характеризується стійким порушенням відповідних для даного віку норм, соціальних правил, а також прав інших людей.

ДІАГНОСТИКА – загальний спосіб одержання випереджальної інформації про досліджуваний об'єкт або процес.

ДІАГНОСТИЧНА КАРТА - форма комплексу соціально-демократичних, психолого-педагогічних, медико-біологічних даних з кодовим і словесним визначенням ознак учнів.

ДІАГНОСТИЧНА МЕТОДИКА - методика збору діагностичної інформації, спеціально розроблена або адаптована для вирішення певного типу діагностичних задач (включає опис діагностичних можливостей, обмежень в процедурі збору і обробки).

ДІЯЛЬНІСТЬ ВИХОВНА – організована взаємодія школярів з навколишнім світом, формування соціально-ціннісного ставлення до його об'єктів. Діяльність здобуває виховний характер у випадку якщо: а) суб'єктом діяльності є сама дитина; б) діяльність значуща для кожного індивіда й має особистісний сенс; в) школяр має можливість вільного вибору діяльності.

ЗМІСТ ВИХОВАННЯ - комплекс ідей, думок, чинників, основних напрямів виховного впливу; система наукових, духовних і професійних знань, навичок і вмій, а також норм і правил поведінки, оволодіння якими забезпечує формування гармонійно розвинутої, суспільно активної особистості – громадянина України, прилучення його до загальнолюдських, національних і професійних цінностей, набуття ним світоглядних, морально-етичних рис, розвиток індивідуальності й підготовки до повноцінної духовної й професійної діяльності.

ІННОВАЦІЯ – нововведення, новизна, зміна, відновлення, створення й введення чогось нового, використання вже відомого в інших цілях.

ІННОВАЦІЯ В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ – цілеспрямований процес введення нового в мету, зміст, форми й методи навчання й виховання, в організацію спільної діяльності вчителів і учнів.

КЕЙС - це ситуаційне завдання й інформація, необхідна для її вирішення, що розміщена у спеціальній папці.

КЕЙС-МЕТОД (case study) – методу ситуаційного аналізу – полягає у тому, що тим, хто навчається, пропонується осмислити реальну професійну ситуацію, опис якої водночас відображає не тільки якусь практичну проблему, а й актуалізує певний комп-

лекс знань, які необхідно засвоїти з метою її розв'язання. Основне у викладеній проблемі те, що вона не має однозначних рішень.

КЛАСНА ГОДИНА - спеціально організована ціннісно-орієнтовна спільна діяльність вчителів та учнів, що сприяє формуванню у школярів системи правильних відносин до оточуючого середовища: до людини, суспільства, праці, мистецтва, природи, самого себе.

КЛАСНИЙ КЕРІВНИК - педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів класу, навчальної групи професійно-технічного навчального закладу, окремими учнями, їх батьками, організацію і проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу в створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів (вихованців), їх соціального захисту.

КЛІМАТ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ (від гр. clima (climatos) - нахил) - соціально-психологічний стан колективу, характер ціннісних орієнтацій, міжособистісних відносин і взаємних очікувань у ньому. Розрізняють сприятливий і несприятливий, здоровий і нездоровий клімат соціально-педагогічний

КОЛЕКТИВ (учнів) – 1) група вихованців, об'єднаних загальними, що має суспільно вартісний зміст, цілями й спільною діяльністю, організованою задля її досягнення; 2) група вихованців високого рівня розвитку, об'єднана суспільно корисною метою, що має ефективні органи самоврядування, у якій визначальними є відносини відповідальної залежності, тобто статус кожного вихованця залежить від його внеску в спільну справу.

КОЛЕКТИВНА ТВОРЧА СПРАВА (КТС) – засіб організації життя дітей і дорослих, основний виховний засіб (інструмент) комунарської методики. КТС – соціальна діяльність дитячої групи, спрямована на створення нового продукту (творчого продукту). В її основі лежать такі *принципи*: соціально корисна спрямованість діяльності дітей і їхніх наставників, спів-робітництво дітей і дорослих, багаторолевий характер діяльності, творчість.

Організація КТС передбачає шість стадій (І.П.Іванов): перша стадія – попередня робота; друга стадія – колективне планування; третя стадія – колективна підготовка справи; четверта стадія – проведення КТС, підведення підсумків підготовки; п'ята стадія – колективне підведення підсумків; шоста стадія – найближча післядія КТС.

КОМУНАРСЬКА МЕТОДИКА – методика організації спільної діяльності дорослих і дітей, за якою всі члени колективу беруть участь у плануванні й аналізі цієї діяльності, що має характер колективної творчості й спрямована на користь і радість далеким і близьким людям.

КУЛЬТУРА – 1) специфічний спосіб людської організації й розвитку людської життєдіяльності, представлений у продуктах матеріальної й духовної праці, у системі соціальних норм і установок, у духовних цінностях, у сукупності відносин людей до природи, між собою й до самих себе; 2) історично певний щабель розвитку суспільства й людини, виражений (опредмечений) у результатах матеріальної й духовної діяльності людей, у створюваному ними “другому середовищі”; 3) сукупність практичних, матеріальних і духовних надбань суспільства, які відображають історично досягнутий рівень розвитку суспільства й людини та виражаються в результатах практичної діяльності; 4) рівень освіченості, вихованості людей, а також рівень оволодіння якою-небудь галуззю знань або діяльності.

МЕТОД МОЗКОВОГО ШТУРМУ, МЕТОД МОЗКОВОЇ АТАКИ – метод швидкого пошуку рішень, заснований на їхній генерації в процесі “мозкової атаки”, що проводиться групою фахівців, і відбору кращого рішення, виходячи з експертних оцінок; використовується для експертного прогнозування шляхом організації системи збору й математичної обробки експертних оцінок.

МЕТОД (від грецьк. - шлях дослідження, теорія, навчання) - спосіб досягнення якої-небудь мети, вирішення якого-небудь завдання; сукупність прийомів і операцій практичного або теоретичного освоєння (пізнання) дійсності.

МЕТОД ПРОЕКТІВ – сукупність прийомів, операцій задля оволодіння певною галуззю практичного або теоретичного знання, тією чи іншою діяльністю. Це шлях пізнання, спосіб організації процесу пізнання, спосіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологію), що повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим чи іншим способом

МЕТОДИ ВИХОВАННЯ – це шляхи, способи впливу вихователя на свідомість, волю, почуття, поведінку вихованців з метою досягнення в них заданих якостей.

МЕТОДИКА (від грецьк. - частина граматики, що описує правила мови) – спосіб досягнення певної мети; сукупність способів доцільного проведення якої-небудь роботи; галузь педагогічної науки, що досліджує закономірності, правила, методи й прийоми навчання певному навчальному предмету. як вчення про методи виховання.

МОНІТОРИНГ - психолого-педагогічний метод, що передбачає відстеження досліджуваного явища протягом певного часу для виявлення його дійсного стану та тенденцій розвитку.

МОНІТОРИНГ ФОРМУВАННЯ ВИХОВНОГО СЕРЕДОВИЩА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ - система збору, обробки, аналізу, зберігання, поширення інформації щодо стану забезпеченості умов, достатніх і необхідних для його ефективного функціонування, розроблення обґрунтованих рекомендацій для прийняття управлінських рішень, прогнозування подальшого розвитку виховного середовища ЗНЗ.

МОРАЛЬНІСТЬ – система внутрішніх правил людини, в основі яких лежать гуманістичні цінності, що визначають її поведінку й ставлення до себе й інших людей.

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД – один з найважливіших психолого-педагогічних принципів, що припускає урахування своєрідності індивідуальності особистості у вихованні школяра. Це система відносин, у якій кожний учень відчуває себе як особистість, відчуває увагу педагога; одночасно школяр розуміє, що вони із учителем рівні у своєму світі почуттів і переживань.

ПАРАДИГМА (з гр. приклад, взірець) - 1) теоретико-методологічна структура, що визначає спосіб порушення і розв'язання дослідницьких завдань, прийнятий певним науковим співтовариством. Парадигма має пріоритет перед іншими засобами регуляції наукової діяльності і поєднує логічно атомарні компоненти (закони, стандарти, правила) та сукупну наукову діяльність в єдину функціонуючу цілісність; 2) теорія (або модель постановки проблеми), прийнята за зразок вирішення дослідницьких завдань певним науковим співтовариством. Принцип загальноприйнятої парадигми - методологічна основа єдності певного наукового співтовариства (школи, напрям), що значно поліпшує їхню професійну комунікацію.

ПАРАДИГМА ОСВІТИ - система основних наукових досягнень (теорій, методів), за зразком яких організовується дослідницька практика вчених у галузі у визначений історичний період.

ПЕДАГОГІЧНА ДІАГНОСТИКА - комплекс методів, прийомів, правил і засобів педагогів для виміру динаміки процесів і результатів виховної роботи.

ПЕДАГОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ - це взаємодія між учителем та учнем (або колективом учнів), при якій та в результаті якої відбувається розвиток як учнів, так і вчителя.

ПЕДАГОГІЧНА ЗАДАЧА - виявлення суперечності в навчально-виховному процесі, які враховує вчитель, стимулюючи розвиток особистості. Це педагогічна мета, задана в певних умовах.

ПЕДАГОГІЧНА ЕМПАТІЯ - здатність вчителя до емоційної ідентифікації себе з учнем, уміння співпереживати дітям, віддзеркалювати у власній психіці їхні радощі та смутки, проблеми та інтереси, виявляти можливість поставити себе на місце інших.

ПЕДАГОГІЧНА ІМПРОВІЗАЦІЯ - 1) творче використання особистих і професійних рис в організації навчально-виховного процесу; 2) знаходження нового, неочікуваного задуму

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА - сфера науки, що вивчає процеси розвитку школи, пов'язані зі створенням нової практики освіти.

ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАЦІЯ - 1) результат (продукт) процесу створення нового, що відповідно оновлює педагогічну теорію і практику, оптимізуючи досягнення поставленої перед суспільством освітньої мети; 2) новий підхід до організації народної освіти, пов'язаний з вимогами економічного, соціального, політичного та культурного життя народу, і реформування на цій основі теоретико-методологічних засад, концептуальних підходів, структури, створення оригінальних технологій навчання і виховання, методів управління, упровадження у практику наукових досягнень і поширення передового досвіду.

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА - 1) сутнісна характеристика особи вчителя, що відображає динамічну систему професійних цінностей діяльності та поведінки викладача; 2) предметно-ціннісна форма освоювально-перетворюючої діяльності, в якій відображається історично визначений рівень розвитку суспільства і людини, породжується й утверджується людський сенс буття.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ - 1) комплекс властивостей особистості, що забезпечують високий рівень самоорганізації професійної педагогічної діяльності; 2) характеристика високого рівня педагогічної діяльності; 3) сукупність певних якостей особистості вчителя, які обумовлені високим рівнем його психолого-педагогічної підготовленості, здатністю оптимально вирішувати педагогічні задачі; 4) доведена до вищого ступеня досконалості навчальна та виховна вправність, що відбиває особливу відточеність методів і прийомів застосування психолого-педагогічної теорії на практиці, завдяки чому забезпечується високий рівень ефективності навчально-виховного процесу; 5) синтез педагогічних знань, умінь, навичок, методичного мистецтва та особистих якостей учителя; 6) синтез індивідуально-ділових якостей і властивостей особистості, що визначають високу ефективність педагогічного процесу; 7) дос-

конале творче виконання вчителем професійних функцій на рівні мистецтва; 8) як взаємодія почуття та техніки, що веде до цілісного, образного впливу педагога на учня, перетворення дійсності.

ПЕДАГОГІЧНА РЕФЛЕКСІЯ - усвідомлення співрозмовником того, як він сприймається партнером зі спілкування; процес дзеркального відображення один одного, зміст якого полягає у відтворенні внутрішнього світу партнера, де одночасно відтворюється і свій внутрішній світ.

ПЕДАГОГІЧНА СИТУАЦІЯ - 1) фрагмент педагогічної діяльності, що містить суперечності між досягнутим і бажаним рівнями вихованості учнів і колективу, які враховує вчитель, добираючи способи впливу, стимулюючи розвиток особистості; 2) конфлікт, який порушує систему взаємовідносин між учителем та учнем.

ПЕДАГОГІЧНА СПОСТЕРЕЖЛИВІСТЬ - 1) уміння усвідомити, визначити можливі ускладнення при зустрічі з учнями, а також у процесі безпосереднього спілкування з метою запобігання чи нейтралізації небажаних учинків учнів; 2) розуміння вчителем суті за зовнішніми незначними ознаками, проникнення у внутрішній світ учня за нюансами його поведінки.

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ (як новація) - пошук і знаходження принципово нових, раніше відсутніх і не описаних задач, засобів і способів праці (це знахідки і педагогічні винаходи, які можуть бути локальними - стосуватися окремих методів, форм чи системи - призводити до усвідомлення нових вискоєфективних систем навчання та виховання); у широкому розумінні слова "відкриття" учителем відомих у науці й досвіді співвідношення методів, прийомів і умов їх застосування, бачення деяких варіантів вирішення однієї задачі, оновлення відомого відповідно з новими вимогами.

ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ - 1) оригінальний вискоєфективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики виховання і навчання; 2) діяльність, що породжує дещо якісно нове і відрізняється неповторністю,

оригінальністю й суспільно-історичною унікальністю; 3) діяльність, що направлена на постійне вирішення цілої низки навчально-виховних задач в обставинах, що змінюються, під час якої педагог виробляє і втілює у спілкуванні з дітьми оптимальні, органічні для даної педагогічної індивідуальності нестандартизовані педагогічні рішення, опосередковані особливостями об'єкта-суб'єкта педагогічного впливу.

ПЕДАГОГІЧНА ТЕХНОЛОГІЯ - напрям у зарубіжній педагогіці, який ставить за мету підвищити ефективність освітнього процесу, гарантувати досягнення учнями запланованих результатів навчання.

ПЕДАГОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ - вияв зовні прихованих ознак і властивостей педагогічної ситуації, розпізнання у процесі порівняння та класифікація причинно-наслідкових зв'язків, прийняття педагогічних рішень.

ПЕДАГОГІЧНЕ ПОКЛИКАННЯ - вищий рівень професійно-педагогічної спрямованості. Яскраво виражене позитивне емоційне ставлення особистості до педагогічної професії.

ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ - 1) форма навчальної взаємодії, співробітництва вчителя та учнів, передача суспільного та професійного досвіду (знань, умінь, навичок) від учителя учням; 2) професійне спілкування викладача з учнями на уроці чи поза ним (у процесі навчання й виховання), що має певні педагогічні функції і спрямоване (якщо воно повноцінне й оптимальне) на створення сприятливого психологічного клімату, а також на іншого роду психологічну оптимізацію навчальної діяльності і відносин між педагогом та учнями і всередині учнівського колективу. Це цілеспрямований творчий процес, у ході якого створюються умови для вирішення завдань виховання, освіти і розвитку учнів.

ПЕДАГОГІЧНІ ЗДІБНОСТІ - 1) сукупність психічних рис особистості, необхідних для успішного оволодіння педагогічною діяльністю, її ефективного здійснення; 2) елементи структури педагогічної майстерності - здатності до педагогічної діяльності; 3) уміння вчителя прогнозувати поведінку учня на основі

постійно отримуваної інформації про нього, уміння аналізувати інформацію, яку сприймає учень, а також бачити засоби просування учнів до заданого рівня навченості; 4) стійкі індивідуально-психічні особливості людини, що сприяють успішному виконанню педагогічної діяльності та пролягають у специфічній чуйності до об'єкта, засобів, умов педагогічної праці та здатності до створення продуктивних моделей формування шуканих рис та особистості формування; 5) здібності вчителя, які характеризують його як особистість з високим рівнем педагогічної креативності, відповідним рівнем знань предмета, набутими психолого-педагогічними знаннями, уміннями, навичками.

ПЕДАГОГІЧНІ УМІННЯ - це набута людиною здатність на основі знань і навичок виконувати певні види діяльності у змінних умовах... не механічна комбінація навичок, а кожен раз новий "сплав" знань, навичок, цілеспрямованості і творчих можливостей учителя.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД - 1) сукупність знань, умінь і навичок, що набуваються вчителем у процесі практичної навчально-виховної роботи, основи педагогічної майстерності вчителя; одне з важливих джерел розвитку педагогічної науки; 2) ідеалізація реального педагогічного процесу: абстрагування від випадкових, неістотних елементів і конкретних умов педагогічної діяльності й виділення суттєвого в ньому - провідної педагогічної ідеї чи методичної системи в чистому вигляді, що зумовлює високу ефективність навчально-виховної діяльності; 3) учитель на основі аналізу свого досвіду, конкретних умов своєї педагогічної діяльності вносить корективи у свою роботу, удосконалює, модернізує деякі елементи існуючих рекомендацій, методик, досвіду відповідно до нових знань. У зв'язку зі створенням сприятливих умов для розвитку педагогічної творчості вчителів і підвищення на цій основі результативності навчально-виховного процесу створюються нові, а також використовується досвід досвідчених педагогів для керівництва творчими процесами: оволодіння алгоритмами творчого процесу й побудова відповідних моделей різноманітних творчих вирішень і

найсприятливіших умов для творчої діяльності педагогів, самореалізації особистості учня.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ВИХОВАННЯ - мета виховання, здійснювана відповідними виховними засобами.

ПЕРЕКОНАННЯ - 1) метод виховання, який передбачає цілеспрямований вплив на свідомість вихованця з метою формування в нього позитивних морально-психологічних рис, спонукання до суспільно корисної діяльності або подолання негативної поведінки; 2) спосіб професійно-педагогічного спілкування, комунікативний вплив на свідомість учнів, результат педагогічної взаємодії знань, поглядів, форм поведінки. Одночасно це і спосіб формування поглядів учнів, що ґрунтується на аргументованості, чіткості, послідовності, упевненості повідомлень; 3) комунікативний вплив на свідомість учнів, результат педагогічної взаємодії знань, поглядів, норм поведінки і одночасно спосіб формування поглядів учнів; будується на аргументованості, чіткості, послідовності, упевненості.

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА – складова частина навчально-виховної роботи школи, одна з форм організації дозвілля учнів, проведення соціально-педагогічної роботи з ними.

ПОЛІФУНКЦІОНАЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ - охоплення різних сторін взаємин учителя й учнів і стимуляція пізнавальної активності учнів, мотивація пізнання свого предмета, установа статурно-рольових відносин як нормативних.

ПРИЙОМ ВИХОВАННЯ – частина загального методу, віддалений вплив, конкретне поліпшення, необхідне для ефективнішого використання того або іншого методу.

ПРОБАНД (нім. proband) - у первісному значенні - суб'єкт, який досліджується з погляду спадковості чи родоводу. Вихідна особа в генеалогії. У сучасних конкретно-соціологічних і психологічних дослідженнях термін пробанд означає будь-яких досліджуваних.

ПРОБЛЕМНА СИТУАЦІЯ - ситуація, для оволодіння якою окремих суб'єкт (або колектив) має знайти та застосувати нові для себе знання і способи дій.

ПРОГНОЗ (від гр. prognosis - передбачення) - передбачення ситуацій (обставин, процесів, явищ, подій), які раніше не мали місця, але реально можливі в майбутньому.

ПРОЕКТ, МЕТОД ПРОЕКТІВ - 1) запланована діяльність, що передбачає досягнення поставлених завдань протягом певного періоду часу і в межах певного бюджету; 2) навчально-практична діяльність, що має певні освітні цілі; включає дослідження та вирішення проблем, використання різних матеріалів, планується та виконується студентами та викладачами за умов, близьких до реальних.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ - поінформованість учителя про знання, уміння, навички та їх нормативні ознаки, які необхідні для його праці; знання психолого-педагогічних основ реальної педагогічної діяльності відповідно до її нормативних еталонів.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНА СПРЯМОВАНІСТЬ особистості вчителя - сукупність стійких мотивів педагогічної діяльності, установок учителя, відносно незалежних від ситуації.

ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНЕ СПІЛКУВАННЯ - система (прийоми і навички) органічної соціально-психологічної взаємодії педагога і вихованців, змістом якої є обмін інформацією, здійснення виховного впливу, організація взаємовідносин за допомогою комунікативних засобів.

ПРОФЕСІОГРАМА - 1) перелік і опис загальнонавчальних і спеціальних умінь і навичок, необхідних для успішного виконання певної професійної діяльності. На базі професіограми визначається професійна придатність; 2) технологія вивчення вимог, які ставить професія до особистісних якостей, психічних здібностей, психолого-фізичних можливостей людини.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ОСОБИСТОСТІ ВЧИТЕЛЯ - полягає у здатності розрахувати перебіг педагогічних процесів, передба-

чити їх наслідки, спираючись на знання загальних умов і конкретних причин.

ПРОФЕСІЙНА ОРІЄНТАЦІЯ ШКОЛЯРІВ – комплекс психолого-педагогічних, медичних і організаційних заходів щодо надання учням допомоги у виборі професії. Професійна орієнтація містить у собі професійну освіту, професійну консультацію, професійну діагностику, професійний відбір і професійну адаптацію.

РЕПРОДУКТИВНА ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ - пізнавальна діяльність відтворюючого виконавчого характеру за готовою інструкцією.

РЕФЛЕКСІЯ (з лат. reflexio - звернення назад) - 1) усвідомлення співрозмовником того, як він сприймається партнером зі спілкування. Це процес дзеркального відображення один одного, зміст якого полягає у відтворенні внутрішнього світу партнера, де одночасно відтворюється і свій внутрішній світ; 2) осмислення людиною передумов, закономірностей і механізмів власної діяльності, соціального й індивідуального способу існування, самоаналіз; 3) один з механізмів людського взаєморозуміння як здатності уявляти себе на місці іншої людини, подумки бачити, “програмувати” за неї ту чи іншу ситуацію.

РІВНІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ - 1) пасивний (безініціативне прийняття того, що задане зовні); 2) евристичний - продукт логічного аналізу; 3) креативний - продукт творчості.

ТЕХНОЛОГІЯ (ПЕДАГОГІЧНА) – 1) своєрідна конкретизація методики, проект певної педагогічної системи, реалізованої на практиці; змістовна техніка реалізації навчально-виховного процесу, що реалізує науково-обґрунтований проект навчально-виховного процесу й є більш високим рівнем ефективності, гарантованого результату, ніж традиційні методики навчання й виховання; 2) закономірна педагогічна діяльність, що реалізує науково-обґрунтований проект навчально-виховного процесу й є більш високим рівнем ефективності, надійності, гарантованого результату, ніж традиційні методики навчання й виховання; 3) сукупність знань і способів оптимального відбору змісту, вибору

засобів і методів певного виду діяльності (освітньої, виховної, наукової, управлінської), які забезпечують цілеспрямований рух від мети до результату; 4) науково-обґрунтована педагогічна (дидактична) система, що гарантує досягнення певної навчальної мети через чітко певну послідовність дій, спроектованих на розв'язання проміжних цілей і заздалегідь визначений кінцевий результат; 5) продумана у всіх деталях модель спільної навчальної й педагогічної діяльності з проектування, організації й проведення навчального процесу. Сутність педагогічної технології полягає в тому, щоб, спираючись на постійний зворотний зв'язок, гарантувати досягнення чітко поставлених цілей виховання й навчання.

ТРАДИЦІЯ (передача) – 1) стійкий і значущий компонент культури, що передається від попередніх поколінь наступним у формі поведінки; 2) елемент соціальної й культурної спадщини, виявляється у вигляді усталених, стереотипізованих норм поведінки, звичаїв, обрядів, свят, морально-етичних елементів тощо. Важливе значення у вихованні дітей мають родинні та шкільні традиції.

ТРЕНІНГ (від англ. - виховувати, учити, привчати) – спеціальний тренувальний режим, тренування; процес одержання навичок і вмінь у якій-небудь галузії за допомогою виконання послідовних завдань, дій або ігор, спрямованих на досягнення наробітку й розвитку необхідної навички.

УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ СИСТЕМОЮ - процес, в основі якого уява про виховну систему як інтегровану сукупність складових її компонентів: ціль, діяльність, суб'єкт, відносини, освоєне середовище. Характеризується укріпленням зв'язків компонентів виховної системи через спрямовану діяльність і здійснюється всією системою як єдиним цілим, кожним її компонентом окремо з урахуванням своєрідності.

УПРАВЛІННЯ ПРОЦЕСОМ ВИХОВАННЯ - цілеспрямована неперервна взаємодія, координація дій всіх учасників виховного процесу з її впорядкування і переводу в новий якісний стан.

ФОРМА ВИХОВАННЯ - зовнішня сторона організації виховної роботи, що пов'язана з кількістю тих, яких виховують, часом і місцем проведення виховної роботи, порядком її здійснення.

ФАКТОРИ ВИХОВАННЯ (лат. factor - той, хто робить) - це ті об'єктивні і суб'єктивні чинники, які певним чином впливають на визначення змісту, напрямків, засобів, методів, форм виховання. Фактори розповсюдження нового (лат. factor - той, хто робить, facio - роблю) - соціальні умови широкого плану (ставлення суспільства до педагогічних ідей, державна політика в сфері освіти взагалі і стосовно конкретних нововведень зокрема); окремі соціальні умови (діяльність конкретних державних і суспільних інститутів - засобів масової інформації, навчальних закладів, органів освіти, самодіяльних педагогічних об'єднань); особистісні фактори (особистісні особливості авторів і пропагандистів педагогічних інновацій, зокрема їх авторитет для творчих педагогів, усього педагогічного товариства, діячів освіти).

ФУНКЦІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ КЛАСИФІКУЮТЬ: соціальна, комунікативна, науково-практична, конструктивно-технічна. Дескриптивна функція відстежується у дослідженнях діагностичного типу, що ґрунтуються на методі спостереження. Пояснювальна функція належить до досліджень експериментального типу. Прогностичну функцію виконують дослідження, якщо вони відповідають на запитання "Як є?" та "Що буде?" Оціночна функція зорієнтована на передбачення майбутнього стану речей, прогноз.

ЯКІСТЬ ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ - цілісна та об'єктивна характеристика умов організації виховання, його результатів через сукупність властивостей, що задовольняють духовні, освітні та соціокультурні потреби самої особистості, суспільства і держави

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бех І. Д. Інноваційна виховна технологія: сутнісні положення і шляхи реалізації / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2014. - №1. С. 12-17
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. - К., Ірпінь: Перун, 2003. - 1440 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – Рівне. : Обереги, 2011. – 376 с.
4. Закон України “Про виховання дітей та молоді” // Світ виховання. – 2004, №4. – С. 3-12
5. Енциклопедія освіти / головний ред. В.Г. Кремінь // Акад. пед. наук Украї-ни. - К. : Юрінком Інтер, 2008.- 1040 с.
6. Кузьмінський А. І. Педагогіка: завдання і ситуації : практикум / А. І. Кузьмінський, Л. П. Вовк, В. Л. Омеляненко.- К.: Знання-Прес, 2003. — 167 с.
7. Класному керівникові: як оцінити ефективність виховної роботи / упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко.– К.: Шк. світ, 2012.– 120 с
8. Кондрашова Л.Г. Організація проектної діяльності учнів у позаурочний час // Виховна робота в школі, №1 (26), січень 2013 р. с.2-22
9. Кондрашова Л.Г. Теорія і методика виховної роботи: навчальний посібник.- Луганськ, 2007. – 224 с.
10. Макаренко А.С. Методика організації виховної роботи. – К, 1990.
11. Матвієнко О.В. Практикум з курсу „Теорія виховання” / М-во освіти і науки України. Нац. пед. ун-т ім. М.П.Драгоманова. - К.: Стилос, 2011.– 259 с.
12. Мільто Л. О. Теорія і технологія розв’язання педагогічних задач : навч. посіб. / Л. О. Мільто - Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 156 с.
13. Методика виховної роботи. Практикум : навчально-методичний посібник для студ. пед. ун-тів / кол. авт.; ред. О.О. Лаврентьева. – Кривий Ріг : КДПУ, 2011. – 102 с.
14. Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноос-

- вітніх навчальних закладів України [Електронний ресурс] : наказ Міністерства освіти і науки, молоді і спорту України від 31.10.2011 № 124 – Режим доступу: <http://mon.gov.ua//activity/education/extracurricular-activities-and-children-rights-protection/196/6561/>.
15. Пустовіт Г. П. Позашкільна освіта і виховання: теоретико-дидактичний аспект: / Г. П. Пустовіт. – Книга 1. – Видавництво МДУ ім. В. О. Сухомлинського, 2011. – 379 с.
 16. Сухомлинський В. Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Щоб душа не була пустою. Як спонукати людину до постійного розвитку і вдосконалення. Як спонукати до самовиховання в моральній сфері. Тв. в 5-ти т., Т. 1, 2, 5. –К., 1976.
 17. Формування превентивного виховного середовища загально-освітнього навчального закладу : навч.-метод. посіб. / Єжова О. О., Кириченко В. І., Тарасова Т. В., Федорченко Т. Є., Муромець В. Г., Нечерда В. Б., Оржеховська В. М., Кириленко С. В. ; [За заг. ред. д.п.н., проф. Оржеховської В. М.]. - Кіровоград : Імекс ЛТД, 2014.- 172 с

З М І С Т

Вступ.....	3
РОЗДІЛ I. ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	5
Програма навчальної дисципліни.....	5
Методичні рекомендації щодо підготовки до практичних занять.....	10
Критерії оцінювання усних відповідей.....	11
Тематика та плани проведення практичних занять.....	13
Тематика та плани проведення лабораторних занять.....	24
РОЗДІЛ II. ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	35
Методичні рекомендації до організації самостійної роботи...	35
Критерії оцінювання самостійного опрацювання студентами навчальних тем.....	36
Теми для самостійного опрацювання програми навчальної дисципліни.....	37
Методика організації роботи щодо виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань.....	39
Структура навчально-дослідного завдання.....	40
Критерії оцінювання ІНДЗ.....	41
Примірна тематика ІНДЗ.....	42
Організація самостійної роботи з навчальною літературою.....	43
Тематика рефератів.....	47
Методика роботи з педагогічними ситуаціями.....	48
Правила та прийоми впливу на особистість у конфліктних ситуаціях.....	57
Алгоритм розв'язання конфліктної ситуації третьою стороною.....	59
Питання гарантованого рівня знань.....	61
Рекомендована література для засвоєння навчального курсу.	64
<i>Додаток А</i> Програма вивчення учнів і складання характеристики.....	68

<i>Додаток Б</i> Програма вивчення класного колективу і складання характеристики	70
<i>Додаток В</i> Рекомендації щодо вивчення учнів	71
<i>Додаток Г</i> Правила проведення етичної бесіди.....	72
<i>Додаток Д</i> Правила проведення диспуту.....	73
<i>Додаток Е</i> Правила проведення класної години	74
<i>Додаток Д</i> Методика проведення анкетування і тестування учнів та колективу.....	75
<i>Додаток Ж</i> Ділова гра “Аукціон ідей” ///.....	76
<i>Додаток З</i> Схема самоаналізу виховної роботи.....	77
<i>Додаток И</i> Методика проведення батьківських зборів.....	79
<i>Додаток І</i> Ділові педагогічні ігри.....	81
Словник ключових термінів.....	90
Список використаних джерел.....	106

Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут психології і педагогіки
Кафедра теорії і методики виховання

Навчально-методичне видання
Організація і методика виховної роботи: практикум

Відповідальний за випуск:
Ціпан Т. С., доцент, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
теорії і методики виховання РДГУ

Комп'ютерний набір: Баліка Л. М.
Комп'ютерна верстка: Федорук О. М.

Підписано до друку: 01.02.2016р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний,
Ум.друк. акр.7,4. Замовлення №192/1
Наклад 100 прим.
Віддруковано засобами різнографічного друку
редакційно-видавничого відділу РДГУ
33027 Рівне, вул.. С.Бандери, тел.: 0-362-26-48-83